

Nina Zver

**PROGRAM R.E.A.D. – VPLIV PRISOTNOSTI
ŽIVALI NA RAZVOJ BRANJA V OSNOVNI
ŠOLI**

Raziskovalna naloga

Kočevje, 2025

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	1
1.2. NAMEN IN CILJ RAZISKAVE	2
1.3. RAZISKOVALNA VPRAŠANJA	2
1.4. PREDPOSTAVKE	2
2. TEORETIČNI DEL	3
2.1. ZGODOVINA ODNOSA MED ČLOVEKOM IN ŽIVALJO	3
2.2. ČLOVEK IN ŽIVAL DANES	4
2.2.1. HIŠNI LJUBLJENČKI IN DRUŽINSKI ČLANI	4
2.2.2. TERAPEVTSKE ŽIVALI	4
2.2.3. DELOVNE IN SLUŽBENE ŽIVALI	4
2.2.4. ŽIVALI KOT VIR HRANE	4
2.2.5. ŽIVALI KOT RAZISKOVALNI OBJEKTI	4
2.2.6. ŽIVALI V NAMEN ZABAVE IN REKREACIJE	5
2.3. VPLIV ŽIVALI NA ČLOVEKA	5
2.4. TERAPIJA S POMOČJO ŽIVALI	6
2.4.1. ZAČETKI TERAPIJE S POMOČJO ŽIVALI	6
2.4.2. POJEM TERAPIJA S POMOČJO ŽIVALI	7
2.4.3. POJEM AKTIVNOSTI S POMOČJO ŽIVALI	8
2.4.4. SLOVENSKA DRUŠTVA, KI IZVAJAJO TERAPIJE IN AKTIVNOSTI Z ŽIVALJO	9
2.4.5. TERAPEVTSKI PAR	11
2.4.6. POZITIVNI UČINKI TERAPIJE Z ŽIVALJO	15
2.4.7. TVEGANJA, PRI IZVAJANJU TERAPIJE Z ŽIVALJO	17
2.5. BRANJE	18
2.5.1. USVAJANJE BRALNIH VEŠČIN	19
2.5.2. NAJPOGOSTEJŠE TEŽAVE PRI USVAJANJU BRANJA	21
2.5.3. NAJPOGOSTEJŠE SPECIFIČNE UČNE TEŽAVE PRI USVAJANJU BRANJA	22
2.6. R.E.A.D. PROGRAM	25
2.6.1. ZAČETKI PROGRAMA R.E.A.D.	25
2.6.2. GLAVNI CILJI PROGRAMA	25
2.6.3. RAZVOJ IN RAZŠIRITEV PROGRAMA	26
2.6.4. IZVAJANJE PROGRAMA R.E.A.D.	26

3.	EMPIRIČNI DEL	29
3.1.	METODOLOGIJA	29
3.2.	NAMEN	31
3.2.1.	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE	31
3.3.	FOKUSNA SKUPINA	32
3.3.1.	ANALIZA OPAZOVANJA	39
3.3.2.	SKUPINSKI INTERVJU	40
3.4.	ANKETA	42
3.4.1.	SPREMENJLJIVKE	42
3.4.2.	RAZISKOVALNE METODE	42
3.4.3.	RAZISKOVALNI VZOREC	42
3.4.4.	VSEBINSKE IN MERSKE ZNAČILNOSTI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	45
3.4.5.	REZULTATI ANALIZE ANKETNEGA VPRAŠALNIKA IZVAJALCEV PROGRAMA R.E.A.D. O VPLIVU ŽIVALI NA RAZVOJ BRANJA PRI OTROCIH	45
4.	SKLEP	54
5.	LITERATURA	56

KAZALO SLIK

Slika 1:	Rokovanje s plišasto igračo 1	33
Slika 2:	Živali imajo potomce	34
Slika 3:	razvoj živali	34
Slika 4:	Zapis merske enote	35
Slika 5:	Usvajanje merske enote centimeter	35
Slika 6:	Svetljenje in temnenje barv	35
Slika 7:	Pismo Kaji	36
Slika 8:	Zapis učenca z bralno-napisovalnimi težavami	36
Slika 9:	Opis živali	36

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Spol anketiranih izvajalcev programa	43
Tabela 2:	Število in odstotek društev, ki so izpolnjevali anketo	43
Tabela 3:	Živali, ki izvajajo program R.E.A.D.	44
Tabela 4:	Vpliv živali na razvoj branja	45

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketiranih izvajalcev programa	43
Graf 2: Število in odstotek društev, ki so izpolnjevali anketo	44
Graf 3: Otrok čuti, da ga nekdo posluša.	46
Graf 4: Otrok ima občutek, da mu pes nudi pomoč.:	47
Graf 5: Otrok napreduje v bralni tehniki.....	47
Graf 6: Otrok napreduje v hitrosti branja.	48
Graf 7: Otrok ima večjo željo po branju	48
Graf 8: Otrok samoiniciativno prebere količinsko več.....	49
Graf 9: Otrok rad prihaja na dejavnost.	50
Graf 10: Otrok prostovoljno prinaša knjige.	50
Graf 11: Otrok se ne upira branju.	51
Graf 12: Otroci z bralno-napisovalnimi težavami se izogibajo branju.	51
Graf 13: Otroci z bralno-napisovalnimi težavami se trudijo dobro brati.....	52
Graf 14: Otroci z bralno-napisovalnimi težavami izkazujejo večjo žejo po branju.....	53

1. UVOD

Branje predstavlja eno izmed najpomembnejših in najosnovnejših veščin, ki je ključna za posameznikov kognitivni, socialni in čustveni razvoj. Skozi branje otroci razvijajo ne le svoje jezikovne in pisne sposobnosti, temveč tudi sposobnost kritičnega mišljenja, reševanja problemov in kreativnosti. Uspeh v branju neposredno vpliva na uspešnost v šoli ter kasneje na poklicni in osebni razvoj. Kljub temu pa se veliko otrok, še posebej v zgodnjih letih šolanja, sooča s številnimi izzivi, povezanimi z branjem. Težave pri razumevanju besedil, pravilni izgovorjavi, tekočem branju in strahu pred napakami lahko vplivajo na njihovo samozavest ter posledično na odnos do branja in učenja.

V iskanju načinov, kako otrokom pomagati premagovati te izzive, se je v zadnjih desetletjih razvilo več inovativnih pristopov. Eden izmed teh je program R.E.A.D. (*Reading Education Assistance Dogs*), ki uvaja terapevtske pse kot pomočnike pri učenju branja. Program je bil zasnovan leta 1999 v Salt Lake Cityju v Združenih državah Amerike. Temelji na preprosti ideji: otroci, ki berejo terapevtskim živalim v sproščenem in nekritičnem okolju, lahko izboljšajo svoje bralne veščine in hkrati krepijo svojo samozavest.

R.E.A.D. program je bil prvi na svetu, ki je uporabil terapevtske živali kot pomoč pri razvijanju bralnih in komunikacijskih spretnosti otrok. Program temelji na medsebojni povezanosti med otrokom in psom, kjer pes deluje kot potrpežljiv poslušalec, ki ne kritizira in ne popravi. To otrokom omogoča, da se sprostijo in se osredotočijo na branje brez strahu pred napakami. Terapevtski psi s svojo prisotnostjo in umirjenostjo pomagajo ustvariti okolje, kjer otroci pridobijo zaupanje v svoje bralne sposobnosti ter razvijajo pozitiven odnos do knjig in branja.

Program R.E.A.D. se je razširil v številne države po svetu, vključno z Združenimi državami, Kanado, Veliko Britanijo, Italijo, Švedsko in Slovenijo. Danes na tisoče registriranih terapevtskih ekip po svetu, ki vključujejo tako živali kot njihove lastnike, delujejo v šolah, knjižnicah, bolnišnicah in drugih ustanovah, kjer pomagajo otrokom pri izboljševanju bralnih veščin in razvoju ljubezni do branja.

1.2. NAMEN IN CILJ RAZISKAVE

Namen raziskovalnega dela je ugotoviti, kakšne so značilnosti programa R.E.A.D. ter kako prisotnost živali vpliva na razvoj otrokovega branja. Ker vemo, da so številne študije potrdile, da bližina živali pozitivno motivira otroke, želim ugotoviti, ali bližina živali spodbudi k branju tudi učence, ki imajo specifične učne težave na tem področju.

Cilji raziskovalnega dela so naslednji:

- Ugotoviti, kateri so temeljni učinki programa R.E.A.D.
- Ugotoviti, kakšni učinki na področju branja se pojavijo po izvedeni terapiji.
- Ugotoviti, ali prisotnost živali motivira k branju tudi otroke, ki imajo bralno-napisovalne težave.

1.3. RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

- Kako pomaga dejavnost TPŽ otroku pri premagovanju težav z branjem?
- Katere spremembe se kažejo pri otroku na področju branja?
- Ali so otroci bolj motivirani za branje?
- Ali so otroci bolj samozavestni pri branju z živaljo?
- Ali prisotnost živali motivira k branju tudi učence, ki imajo specifično učne težave na področju branja (disleksija, jecljanje, slabše razvit govor)

1.4. PREDPOSTAVKE

Predpostavljam, da bom s pridobljenimi podatki prispevala k boljšemu razumevanju uporabe programa R.E.A.D. S pridobljenimi podatki rezultatov bomo lahko bolje razumeli, kako omenjen program vpliva na učenčev odnos do branja.

Predpostavljam, da bodo pridobljeni podatki spodbudili učitelje večjemu sodelovanju z društvi, ki izvajajo TPŽ in program R.E.A.D.

2. TEORETIČNI DEL

2.1. ZGODOVINA ODNOSA MED ČLOVEKOM IN ŽIVALJO

Korenine odnosa med človekom in živaljo segajo daleč v preteklost. Sprva je žival za človeka predstavljala zgolj vir prehrane in preživetja. Lovci in nabiralci so živali lovili, saj so zagotavljale meso, kožo, kosti in drugo pomembno sredstvo za vsakodnevno življenje. Kasneje pa so ljudje začeli živali udomačevati in jih vključevati v svoje življenje tudi kot pomočnike pri delu in zanesljive spremljevalce.

Postopno se je razvilo sobivanje med človekom in živaljo. Delili so si zavetje, hrano in ščitili drug drugega. Počasi se je pojavljalo tudi zaupanje drug v drugega. Dokazi o tesnem povezovanju človeka in živali izvirajo iz arheoloških najdb. Ena izmed najbolj znanih najdb je 12.000 let star paleolitski grob iz Izraela, v katerem sta bila pokopana človeško in pasje okostje. Človeška roka je bila nežno položena okoli psa, kar priča o tesni vezi med njima. Ta najdba simbolizira začetke odnosa, ki je presegal zgolj uporabno vrednost živali (Ocepek, 2012).

Skozi zgodovino so arheologi odkrili tudi številna posebna pokopališča, kjer so bili hišni ljubljenci pokopani poleg svojih lastnikov. To nakazuje na močno čustveno navezanost, ki so jo ljudje gojili do živali. Živali so postale del družine, sopotniki v vsakodnevem življenju.

V srednjem veku so hišni ljubljenci postali zelo cenjeni zlasti med plemstvom. Plemstvo je živali, predvsem pse, uporabljalo za zabavo, družbo in tudi kot simbol statusa. Posebej priljubljeni so bili psi in mačke, ki so se pogosto pojavljali na dvorih kot spremljevalci plemiških dam in gospode. Ti ljubljenci so pogosto služili kot nadomestilo za ljubljene osebe, ki so jih izgubili, ter so prinašali tolažbo in veselje v vsakodnevno življenje. Plemstvo je celo ohranjalo portrete svojih ljubljencev, kar dodatno kaže na pomembnost, ki so jo živali imele v njihovem življenju.

Zgodovina odnosa med človekom in živaljo nam torej kaže, da so živali že od nekdaj igrale pomembno vlogo v življenju ljudi, ne le kot vir hrane in pomoči, ampak tudi kot družabniki. Danes ta odnos še vedno ostaja močan, saj so hišni ljubljenci del naših domov, družin in src.

2.2. ČLOVEK IN ŽIVAL DANES

M. Mali (2003) v svojem delu Lovska kinologija pove, da imajo danes živali veliko več vlog v človekovem življenju kot v preteklosti. Glavne vloge, v katerih se nahajajo danes živali, so:

2.2.1. HIŠNI LJUBLJENČKI IN DRUŽINSKI ČLANI

P. Shipman v svojem delu navaja, da je ena izmed najpomembnejših vlog živali danes vloga hišnih ljubljencev. Psi, mačke, ptice, glodavci in druge živali postajajo del družin, kjer imajo vlogo družinskega člana. Ljudje vzpostavljajo močne vezi s svojimi hišnimi ljubljenci. Od njih prejemajo ljubezen, družbo in podporo. Mnogim ljudem hišni ljubljenci pomagajo pri premagovanju stresa, osamljenosti in anksioznosti.

2.2.2. TERAPEVTSKE ŽIVALI

Živali se vse pogosteje uporabljajo v terapevtske namene. Terapije s pomočjo živali, so postale zelo priljubljene, zlasti pri delu s starejšimi, otrocih s posebnimi potrebami ali osebami, ki se soočajo z različnimi travmami. Psi, konji in celo mačke se uporabljajo v terapiji, saj interakcija z njimi dokazano izboljšuje duševno in fizično zdravje ter zmanjšuje stres.

2.2.3. DELOVNE IN SLUŽBENE ŽIVALI

Včasih je bilo delo živali opredeljeno predvsem na lov. Danes pa uporabljajo živali v različne službene namene. Službene živali nastopajo v vlogi vodnikov za slepe, reševalnih psov, psov za zaznavanje bolezni (npr. zaznavanje sladkorne bolezni ali epileptičnih napadov), policijskih psov, vojaških psov, psov ki opravljajo delo na carini. Konji opravljajo delo v policiji, na kmetiji za kmetijska opravila ter tudi transportna opravila.

2.2.4. ŽIVALI KOT VIR HRANE

Živali še vedno igrajo pomembno vlogo kot vir hrane. Živali služijo kot vir mesa, mleka, jajc in drugih izdelkov.

2.2.5. ŽIVALI KOT RAZISKOVALNI OBJEKTI

Živali se še vedno pogosto uporabljajo za preizkušanje zdravil, medicinskih postopkov in različnih znanstvenih teorij. Zaradi dvigovanja etičnih standardov pa se tak način raziskovanja vse bolj opušča.

2.2.6. ŽIVALI V NAMEN ZABAVE IN REKREACIJE

Živali se danes uporablja tudi v športne namene. Konji so ključni v konjeniških športih, psi sodelujejo na različnih tekmovanjih, kot so razstave ali agility, ribiči se ukvarjajo z ribolovom, prav tako so živalski vrtovi in akvariji priljubljeni kraji za spoznavanje in občudovanje živali iz različnih krajev sveta. V zadnjih letih vse bolj narašča kritika uporabe živali za zabavo, kot so cirkusi, zaradi česar mnoge države sprejemajo ukrepe za zaščito živali v ta namen.

2.3. VPLIV ŽIVALI NA ČLOVEKA

V zadnjih letih se vse bolj proučuje vpliv živali na človeka. Mele U. (2017, str. 15) navaja, da različne študije in raziskave potrjujejo pozitivne učinke:

- pomirjujoč vpliv na človeka; že samo opazovanje živali ima antistresen vpliv (z opazovanjem rib v akvariju dosežemo primerljiv učinek z meditacijo, sprostitvenimi metodami ali hipnozo),
- nudenje brezpogojne ljubezni,
- zadovoljevanje notranje potrebe po vzgoji in skrbi,
- znižan krvni pritisk,
- nižja zastopanost holesterola,
- sprememba življenjskega stila,
- izboljšanje fizične kondicije pri lastnikih psov,
- krepi občutek varnosti,
- povečuje občutek lastne vrednosti, samopodobe.

Z raziskavami so ugotovili, da imajo otroci in mladostniki, ki so v stikih z živalmi, višje samospoštovanje kot sovrstniki, ki nimajo trajnejših stikov. Prav tako živali pozitivno vplivajo na njihov socialno-emocionalni razvoj, predvsem na razvoj empatije.

2.4. TERAPIJA S POMOČJO ŽIVALI

2.4.1. ZAČETKI TERAPIJE S POMOČJO ŽIVALI

Slovensko društvo Ambasadorji nasmeha (Seminar o aktivnostih in terapiji s pomočjo živali, Ljubljana, 2018) v svojem delu omenjajo dr. Borisa Levinsona, katerega mnogi omenjajo kot začetnika terapije s pomočjo psa. Dr. Levinson je prvi objavil znanstveno delo o terapiji z živalmi. Trdil je namreč, da je pridobitev živali eden od načinov, s katerimi lahko človek ohranja svoj »zdrav razum« oziroma duševno stanje.

Do svojih spoznanj je prišel povsem naključno. Začelo se je med obravnavo devetletnega dečka. Deček je bil ves čas molčeč, zaprt vase. Tudi po eno mesečni terapiji ni bilo vidnega napredka. Nekega dne pa se je deček po naključju srečal z Levinsonovim psom. Deček je s psom hitro vzpostavil stik in se z njim začel celo pogovarjati. Ta dogodek je Levinsona tako prevzel, da ga je spodbudil k nadaljnji raziskavi in uporabi živali v terapiji. Na žalost pa so Levinsonovo promocijo terapije s hišnimi ljubljenci številni kolegi sprejeli s cinizmom in neodobravanjem. Eden izmed poslušalcev na eni od Levinsonovih predstavitev o terapiji s hišnimi ljubljenci ga je celo vprašal: "Ali delite honorar s psom?" (Urichuk in Anderson, 2003)

Levinsonove ugotovitve pa so navdušile zakonca Corson, ki sta leta 1977 ustanovila »pasji oddelek« v psihiatrični bolnišnici v Ohio. Paciente, ki se niso odzivali na zdravila ter skupinske ali individualne terapije, kot so načrtovali terapevti, so zdravili s pomočjo ljubljencev. Ti pacienti so si lahko izbrali psa ali mačko, ki je bila prisotna med terapijo. Kar 47 od 50 udeležencev je pokazalo vidno izboljšanje in so lahko zaradi svojega napredka zapustili bolnišnico. Trije od vseh udeležencev se na terapijo niso odzvali (Urichuk in Anderson 2003.)

Pri svoji klinični praksi je psa uporabljal tudi dr. Sigmund Freud. Verjel je, da pes prepozna klientov značaj. Če pacient ni bil pod stresom, se mu je njegov pes približal, drugače pa je ostal na drugem koncu sobe. Ugotovil je, da ima prisotnost živali med terapijo pomirjujoč vpliv na paciente, še posebej na otroke.

Začetki terapije z živaljo segajo vse v drugo polovico 18. stoletja. Leta 1792 je bila v Angliji ustanovljena duševna ustanova York Retreat, kjer so v zdravljenje bolnikov z duševnimi boleznimi vključevali različne živali. Njihov namen je bil zmanjšati uporabo močnih zdravil in prisilnih ukrepov.

Pacientom so dovolili, da se sprehajajo med živalmi. Skrbeli so za zajce in perutnino. Pri teh pacientih je bil ugotovljen večji uspeh v procesu socializacije.

Že v prvi polovici 19. stoletja so ugotovili, da imajo živali pozitiven vpliv tudi na zapornike (Altschiller, 2011). Leta 1944 so dokumentirali uporabo živali v terapevtske namene. V bolnišnici, blizu New Yorka so zdravili vojake, ranjene v vojni. Ranjenci so se srečevali z živalmi, kot so krave, konji ter kokoši. Pozitiven vpliv na okrevanje je bil opaziti predvsem pri tistih, ki so imeli psihološke travme.

Urichuk in Anderson, v svojem delu *Improving mental health through animal-assisted therapy (2003)*, navajata, da je od zgodnjih 60-ih let dalje prišlo do povečanja profesionalnih terapevtov, ki so prepoznali in cenili živali kot terapevtsko orodje. V državnem duševnem zavodu v Limi, Ohio, so pozitivne učinke živali na ljudi odkrili, ko je pacient našel poškodovanega vrabca. Sam od sebe je začel skrbeti zanj. Drugi bolniki, ki so bili običajno odmaknjeni in neodzivni, so se mu samoiniciativno pridružili pri skrbi za ptico. Osebe je opazilo pozitivno spremembo pri teh pacientih in kmalu so v terapevtske programe vključili tudi živali. Danes je v tej bolnišnici v Ohiu dom številnim živalim (npr. psi, mačke, papige, koze, jeleni in kače). Bolnišnica je izvedla tudi enoletno študijo, da bi ugotovila, kakšne učinke imajo živali na paciente. Ugotovili so, da so pri bolnikih na oddelkih z živalmi uporabljali le polovično količino zdravil v primerjavi z oddelki, kjer ni bilo prisotnih živali. Študija je prav tako pokazala zmanjšanje nasilja in bistveno manj samomorilskih poskusov med pacienti, ki so bili na oddelkih z živalmi, v primerjavi z drugimi oddelki.

2.4.2. POJEM TERAPIJA S POMOČJO ŽIVALI

Živali se za terapije oz. aktivnosti uporablja tudi danes. Najpogosteje uporabljeni živali v terapevtske namene sta pes in konj, terapevtske pozitivne učinke pa imajo tudi druge živali.

Aktivnosti in terapije s pomočjo živali so namenjene otrokom in odraslim, ki imajo psihične motnje ali težave, lahko pa so to osebe s posebnimi potrebami. Tovrstne aktivnosti se vse več vpeljuje v javne zavode, kot so šole, zdravstveni domovi, domovi starejših občanov, šole s prilagojenim programom, vzgojni zavodi, oddelki ki delujejo po Posebnem programu vzgoje in izobraževanja, rehabilitacijski centri...

Pri terapiji s pomočjo živali gre predvsem za ciljno usmerjeno pomoč. Žival, ki izvaja terapijo je bistven del procesa terapije in mora tudi ustrezati določenim kriterijem, da lahko opravlja to delo. Pri tej vrsti terapije so prisotni terapevt, žival, vodnik živali ter oseba, ki potrebuje terapijo. Terapija

je vodena s strani strokovnjaka s področja zdravstva oz. socialnega dela, ki ima potrebno strokovno znanje s področja svojega področja.

Po navadi se izvaja individualno ali pa v zelo majhnih skupinah. Terapija s pomočjo živali je zasnovana tako, da deluje na izboljšanju človekovih fizičnih, psihičnih, socialnih in kognitivnih funkcijah.

Najpogosteje uporabljene vrste živali za terapijo so psi in konji, srečamo pa tudi mačke, hrčke, morske prašičke, zajce, nekatere ptice ali plazilce.. Pri tem žival ne nadomešča človeka, ampak je njena naloga predvsem vzdrževanje in vzpodbujanje pozitivne energije, medtem ko se terapija izvaja na varovancu. Terapija z živaljo ni igra z njo ali prikazovanje trikov, ki jih žival obvlada. Prav tako čas, namenjen terapiji, ni nadomestilo za varstvo otrok, ampak resna dejavnost s pričakovanimi rezultati.

Pojma aktivnosti s pomočjo živali (APŽ) in terapija s pomočjo živali (TPŽ) moramo razlikovati, saj sta to dva različna pojma. Pri obeh je sicer žival motivacijska sila, vendar sta pojma ciljno različno usmerjena.

2.4.3. POJEM AKTIVNOSTI S POMOČJO ŽIVALI

Slovensko društvo za terapijo s pomočjo živalmi, Ambasadorji nasmeha, pojem opredelijo kot priložnost za motivacijsko, izobraževalno ter rekreacijsko podporo za izboljšanje kvalitete življenja. Dejavnost ni ciljno usmerjena z vodenjem dokumentacije in meritvijo rezultatov.

Tukaj gre predvsem za to, da vodnik s svojo živaljo izvaja dejavnosti s ciljem »spoznaj in pozdravi«. Izšolani strokovnjaki ali prostovoljci skupaj s svojo živaljo obiskujejo različna okolja in skupine, kjer izvajajo pripravljene aktivnosti za spoznavanje z živaljo, ki delujejo bolj v smeri druženja in sprostitve. Iste dejavnosti so lahko izpeljane v različnih skupinah, različnih starostnih obdobjih in v različnih ustanovah.

ZNAČILNOSTI AKTIVNOSTI S POMOČJO ŽIVALI

Glavne značilnosti so predvsem naslednje:

- Za posamezen obisk ni potrebno pripravljati specifičnih ciljev obiska.
- Prostovoljcem in strokovnemu osebju ni potrebno beležiti poteka obiska.

- Strokovnemu osebju ni potrebno meriti rezultatov izvedenih dejavnosti.
- Potek obiska se spontano prilagaja situaciji v skupini, prav tako dolžina obiska.

PRIMERI AKTIVNOSTI S POMOČJO ŽIVALI

Prostovoljci s svojimi živalmi obiskujejo dom starejših občanov. Po navadi se dogovorijo za obiske enkrat mesečno. Obisk poteka v obliki skupinskih dejavnosti. Pri izvajanju dejavnosti sodeluje tudi osebje doma, ki je usmerjen predvsem v odziv vključenih v skupine. Prostovoljec je usmerjen v izvajanje dejavnosti s svojo živaljo. O obiskih in vključenih v skupine vodje doma vodi neformalno dokumentacijo.

Prostovoljec sodeluje z zavodom, v katerega so vključeni otroci. Cilj obiska je vodena igra oz. vodene dejavnosti in interakcija med psom in otroci. Osebje zavoda je prisotno pri izvajanju dejavnosti, ni pa določenih specifičnih ciljev dejavnosti.

Pri teh dejavnostih lahko sodelujejo tudi vodniki psov, vključeni v kinološka društva. Vodniki skupaj s svojim psom pripravijo dejavnosti poslušnosti, katere prikažejo varovancem različnih zavodov.

Vodniki psov pripravijo kinološke urice, v katerih podajo informacije o oskrbi psov.

2.4.4. SLOVENSKA DRUŠTVA, KI IZVAJAJO TERAPIJE IN AKTIVNOSTI Z ŽIVALJO

DRUŠTVO ZA AKTIVNOSTI IN TERAPIJE S POMOČJO ŽIVALI

Psihologinja dr. Maksimiljana Marinšek in dr. Maks Tušak sta leta 2007 ustanovila Društvo za aktivnosti in terapije s pomočjo živali. Na spletni strani društva, je zapisano, da je Dr. Marinšek pri svojem delu spoznala veliko pozitivnih vplivov živali na človeka. Zaposlena je bila tudi na osnovni šoli v svetovalni službi, kjer je imela veliko izkušenj z otroki s posebnimi potrebami. Ugotovila je, da bi za te otroke lahko storili več, če bi v osnovne terapije vključili živali. Dr. Marinšek danes predava o psihologiji psov in konj. Pripravlja vrtčevske ter osnovnošolske in srednješolske delavnice s psom, kjer je poudarek na predstavitvi psa, odpravljanju strahu pred psom, pravilen in zdrav odnos do živali.

Dr. Maks Tušek je bil klinični psiholog, ki je svoje znanje želel razširiti z aktivnostmi in terapijo z živalmi. V ta namen ima danes društvo več različnih živali, kot so konji, osli, pes, koza, pritlikavi

prašički, mačke in zajci. Vse živali so značajsko primerne, natrenirane in naučene za uporabo v te namene.

AMBASADORJI NASMEHA

Ustanoviteljice društva Ambasadorji nasmeha so bile Katarina Kafadar, Petra Štraus in Špela Drnovšek. Leta 2003 so s svojimi psi preko Društva za zaščito živali Ljubljana obiskovale Zavod za slepo in slabovidno mladino. Zaradi želje po boljši organiziranosti so se izšolale v avstrijskem društvu »Tiere als Therapie« in naučeno prenašale v obiske, ki so jih opravljale v zavodu. Tako so leta 2004 ustanovile Slovensko društvo za terapijo s pomočjo živali – Ambasadorji nasmeha. Njihov primarni cilj je bil vzbuditi nasmeh na obrazu starejšim, osamljenim, invalidnim ljudem in otrokom v različnih ustanovah in rehabilitacijskih ustanovah. Društvo je skozi leta pridobivalo nove člane, tako človeške kot tudi živalske. S trdim delom so vse živali in njihovi vodniki opravili resna in zahtevna šolanja, na podlagi katerih so lahko terapevtski pari izvajali svoje delo v različnih ustanovah. Društvo vsako leto obnavlja znanje svojih članov s pomočjo seminarjev, živali pa vsako leto opravijo obnovitveni izpit, s katerim potrdijo, da še naprej lahko opravljajo svoje poslanstvo. V društvu so svoje poslanstvo opravljali kunci, morski prašički, polži ahatniki, mačke, kozice, kuščarji ter tudi kokoška (vir: <https://ambasadorji-nasmeha.si/o-nas>).

TAČKE POMAGAČKE

Društvo je bilo ustanovljeno leta 2007. Društvo izvaja terapije in aktivnosti s pomočjo psov. Leta 2008 je bilo izbrano za Dobrotnika leta. Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije pa je društvu podelilo status humanitarne organizacije ter status društva, ki deluje v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva. Terapevtski pari obiskujejo različne ustanove v Sloveniji, kjer njihovo delo poteka v sodelovanju z različnimi strokovnjaki, kot so delovnimi terapevti, fizioterapevti, psihologi, specialnimi pedagogi, logopedi, vzgojitelji, pedagogi in drugimi.

Tudi v tem društvu vsi psi opravijo posebno usposabljanje, kjer preverijo ustreznost pasjega karakterja.

V društvu deluje 71 aktivnih terapevtskih parov (pes in njegov vodnik; oba z opravljenim internim društvenim izobraževanjem in usposabljanjem), od tega jih ima 39 licenco R.E.A.D.

Člani Društva Tačke pomagačke, izvajajo naslednje programe:

- terapija s pomočjo psov (Animal Assisted Therapy – AAT),

- dejavnost s pomočjo psov (Animal Assisted Activity – AAA),
- izobraževanje s pomočjo psov (Animal Assisted Education - AAE),
- program R.E.A.D.® (Reading Education Assistance Dogs),
- družabništvo in
- ozaveščanje otrok in mladostnikov v vrtcih, šolah, ostalih ustanovah in na različnih prireditvah,
- strah pred psom

(vir: https://www.tackepomagacke.si/kdo_smo/o_nas/).

ZAVOD PET

Zavod je bil ustanovljen leta 2011. Tudi ta zavod izvaja aktivnosti s pomočjo psa. Zavod izvaja naslednje aktivnosti:

- terapija s pomočjo psa,
- izobraževanje s pomočjo psa, katerega je glavni namen osveščanje otrok in mladostnikov o ravnanju z živalmi, o prostovoljstvu in odgovornosti do skupnosti v kateri živijo ali pa kot motivacija pri usvajanju učne snovi pri pouku, športnih dejavnostih ter pri dodatni strokovni pomoči. (<https://www.zavod-pet.si/izobrazevanje-s-pomocjo-psa/>),
- aktivnosti s pomočjo psa,
- berem za pet R.E.A.D.,
- poslušam za pet.

Zavod PET se zaveda, da je ključnega pomena za preživetje družbe sožitje človeka z živalmi. To modrost želijo prenesti na mlajše generacije (vir: <https://www.zavod-pet.si/>).

2.4.5. TERAPEVTSKI PAR

V Sloveniji so različna društva in zavodi, ki na delo pripravljajo terapevtske pare. Konkretni pogoji za terapevtsko žival in njenega vodnika se med društvi in zavodi nekoliko razlikujejo, vsebinski pogoji pa so si povsod zelo podobni (Trampuš, 2020).

Terapevtski par sestavljata terapevtska žival + vodnik terapevtske živali. Pri takem paru gre predvsem za odnos človek – žival. Med človekom in živaljo vedno poteka neke vrste komunikacija.

Boljša kot je ta komunikacija, boljši je odnos med človekom in živaljo in lažje je sporazumevanje para med samo terapijo. Za dobro komunikacijo je predvsem pomembna empatija ter posluš, oz. opazovanje.

V času usposabljanja se opravi veterinarski pregled živali, vodnik pa mora opraviti teoretični preizkus znanja. Obiskovati mora izobraževanja, kjer jim izkušeni vodniki terapevtskih živali predstavijo temeljna načela dela. Sodelujejo še drugi strokovnjaki, kot so veterinar, kinolog, pedagoški delavec, fizioterapevt, delovni terapevt in še kdo. Velik del izobraževanja predstavlja poglavje o potrebah in vedenju živali s poudarkom na prepoznavanju telesne govorice živali (Trampuš, 2014).

Ko pooblaščen veterinar presodi, da je žival popolnoma zdrava, vodnik uspešno opravi teoretični del, oba pa uspešno opravita tudi praktično usposabljanje, začneta vodnik in žival obiskovati različne ustanove. V času usposabljanja nista sama, saj ima vsak par določenega mentorja, ki v začetku sodeluje na obiskih ter analizira delo para, ki se usposabljanja.

Cilj obiskovanja ustanov je, da par obišče čim več različnih ustanov in si pridobi različne izkušnje. Na podlagi teh usposabljanj, se par po uspešnem usposabljanju usmeri v določeno delo, ki jima najbolj ustreza. Nekaterim parom bolj ustreza delo s starostniki, drugim delo z otroki, nekateri se dobro znajdejo pri delu z osebami s posebnimi potrebami.

Ilič (2013) v svojem delu navaja vprašanje »Ali terapevtska žival lahko razume smisel delovanja, ki ga vodnik pričakuje nje?«

Nanj odgovori z naslednjimi besedami: »Kadar med vodnikom in živaljo vlada tisti pravi, pristen, razumevanja, zaupanja in odličnega sporazumevanja poln odnos – terapevtska žival zagotovo lahko ve, čemu počneta kar počneta. Takšni terapevtski pari so najbolj uspešni in dosegajo najboljše učinke.« (Ilič, 2013)

Kljub temu, da je žival usposobljena za svoje delo, potrebuje vodnika iz več razlogov:

- Žival je živo bitje. V kolikor želimo, da počne, kar želimo, jo moramo voditi.
- Pri samemu izvajanju aktivnosti, mora biti žival ves čas osredotočena na cilj, kamor jo usmerja vodnik s svojim vodenjem in potrditvijo, da ravna pravilno.

Kljub temu, da je žival izšolana in lahko deluje z drugimi ljudmi, katerim se dobrika, je dejstvo, da žival tako kot dela, dela samo s svojim vodnikom.

2.4.5.1. VODNIK

Mojca Trampuš v svojem delu Tačke na delu (2020), opredeli vodnika kot osebo, ki skrbi za žival. Skupaj z živaljo, s katero opravlja aktivnosti opravi približno enoletno usposabljanje po pravilih društva, kjer se usposablja. Naloga vodnika je, da skrbi za zdravje svoje živali. Pred vsakim obiskom mora svojo žival urediti, ji zadovoljiti osnovne gibalne zahteve, ter poskrbeti za fiziološke potrebe. Vodnik vodi žival pri terapevtskem delu in skrbi za dobro počutje živali med izvajanjem aktivnosti. Pozoren mora biti na telesno govorico živali, miritvene signale in svarilne signale. Vedeti mora, kdaj ima žival dovolj. V kolikor žival pokaže znake stresa ali nelagodja, je naloga vodnika, da dejavnost prekine in sprosti žival. Vodnik živali skupaj s strokovno osebo načrtuje dejavnosti, vodnik pripravi gradivo in aktivnosti, ki jih bo uporabil na obisku. Vodnik lahko tudi sodeluje pri evalvaciji izpeljanih aktivnosti.

Vodniki morajo svojega psa tudi popolnoma obvladati. Pes mora hoditi ob nogi, obvladati odpoklic in leči na povelje.

Ilič (2013) opredeli tri vloge vodnika, ki jih mora upoštevati pri delu s svojo živaljo.

- **VLOGA VODNIKA TERAPEVTSKE ŽIVALI PRED TERAPIJO**

Vodnik sodeluje s strokovno osebo s katero pripravita delovni načrt. Dogovorita se, katere naloge in vaje se bodo izvajale. Dogovorita se o terminu izvedbe terapije. Vodnik mora svojo žival pripraviti na opravljanje terapije in ga ustrezno urediti; skrtačiti, okopati, ga peljati na sproščujoč sprehod, da lahko žival opravi vse svoje potrebe, in se ustrezno razgiba. Tudi vodnikovo počutje je izrednega pomena, saj žival dobro zazna počutje svojega skrbnika. Vodnik mora biti umirjen in pozitivno naravnani na delo. Vodnik mora priti na terapijo dovolj zgodaj, da omogoči živali da se navadi in spozna prostor ter uporabnika in strokovno osebo.

Ob vstopu v ustanovo, mora vodnik poskrbeti za čistočo živalskih šap in suh kožuh. S seboj mora imeti priboljške za nagrajevanje živali.

- **VLOGA VODNIKA TERAPEVTSKE ŽIVALI MED TERAPIJO**

Vodnik mora poskrbeti za ustrezno vodenje terapevtske živali. Biti morata usklajena. Kadar je potrebno, vodnik tudi fizično pomaga živali. V kolikor žival iz kakršnega koli razloga ne zmore več sodelovati, je vodnikova dolžnost, da obzirno prekine terapijo. Vodnik mora biti tudi fleksibilen. Med terapijo namreč prihaja tudi do nepredvidljivih trenutkov, zato mora takrat prilagoditi svoje vodstvo živali tako, da le-ta ne postane zmedena. Pripravljen mora biti svojega psa varovati pred

nepredvidljivimi dogodki. Dostikrat se zgodi, da uporabnik živali nehoteno povzroči bolečino (dlan, ki se zaradi bolezni nenadoma stisne v krčevito pest med božanjem živali, živalska tačka pod kolesom invalidskega vozička). Vodnikova dolžnost je, da žival ubrani pred takimi dogodki. V kolikor pa se dogodku ni dalo izogniti, pa mora vodnik na svojo žival delovati čim bolj pomirjevalno in ji pomagati, da ne začuti potrebe po obrambni reakciji (Ilič, 2013).

Vodnik mora svojo žival tudi motivirati, da z veseljem opravi svoje delo. Terapevtski živali mora biti v oporo, ter jo spodbujati, da z veseljem opravlja svojo nalogo.

- **VLOGA VODNIKA TERAPEVTSKE ŽIVALI PO TERAPIJI**

Vodnik poskrbi za ustrezno higieno, saj je potrebno po opravljeni terapiji odstraniti dlake z oblačil. Žival mora sprostiti in jo pohvaliti za dobro opravljeno delo ter ji ponuditi vodo. Strokovni osebi pomaga beležiti učinke terapije (Ilič, 2013).

2.4.5.2. TERAPEVTSKA ŽIVAL

Terapevtska žival je posebej usposobljena žival, ki mora imeti tudi primeren karakter. Biti mora potrpežljiva, naklonjena neznancem in odprta. Imeti mora željo po delu in sodelovanju s svojim vodnikom. S svojim vodnikom mora opraviti usposabljanje v skladu z društvenimi pravili. Žival mora biti redno pregledana pri veterinarju, ki izda potrdilo o primernosti živali za tovrstno delo. Psi morajo biti vzgojeni in šolani. V nekateri društvih zahtevajo, da ima pes izpit B-BH. Nepomembno je, ali je žival rodovniška, ali je majhna ali velika, je živahne ali bolj mirne narave (Ilič, 2013).

Pomembno je, da živali težave ne povzročajo različni invalidski pripomočki. Terapevtski pes se mora namreč gibati ob invalidskem vozičku, ob osebi z berglo, hojco ter drugimi pomagali. Žival se mora počutiti sproščeno v različnih zaprtih prostorih, med množico tujcev, med živahnimi in radovednimi otroci. Osebnost živali mora biti stabilna. Ne sme biti plaha.

Kadar terapevtska žival ne opravlja svojega dela, je v družini običajen hišni ljubljencek. Pomembno je, da se žival že od malega vzgaja in uči živalskega bontona. Mlado žival je potrebno že v zgodnjih letih socializirati, da spozna čim več različnih okolij in si pridobi različne izkušnje.

Najbolj pogosta žival, ki se jo uporablja za terapije je pes. Tako je seveda potrebno mladega psa čim bolj socializirati. Navaditi ga je potrebno hoje po različnih podlagah, sprejemanja različnih prostorov, spoznavanja različnih ljudi. Mladega kužka je potrebno navajati tudi vožnje z dvigalom, avtobusom, vlakom, čolnom, ga navajati na različne hrupe. Vodnik psa mora s kužkom obiskovati

pasjo šolo, za terapevtskega psa pa je zelo priporočljivo, da opravi mednarodno priznan izpit za psa spremljevalca (BB-H), čeprav izpit ni pogoj za pristop k urjenju za terapevtski par. Izpit BB-H vključuje tri elemente poslušnosti: vodljivost psa na povodcu in brez povodca, vodnik mora opraviti teoretični izpit, pri zaključnem delu izpita pa se ocenjuje tudi obnašanje psa v urbanem okolju.

Žival, ki opravlja terapevtsko delo, mora biti odrasla, saj so mlade živali nepredvidljive, igrive in še nimajo dovolj pozornosti, da bi bile lahko fokusirane tako dolgo, kot poteka ura terapije. V času usposabljanja, vedenje živali opazuje izkušen strokovnjak, ki presodi, ali je žival primerna za opravljanje dela. V kolikor žival izkaže znake agresije, prestrašenosti ali nemirnosti, jo lahko tudi zavrnejo (Altschiller, 2011).

Terapevtske živali v letih ki sledijo, izvedejo veliko ganljivih srečanj in prisrčnih druženj. Ker pa imajo tudi živali svoj cikel razvoja, mora vodnik skrbno opazovati, kdaj žival ni več zainteresirana za delo. Ko žival ne sodeluje več z veseljem in jo delo utruja, ji morajo vodniki prisluhniti. Takrat se tudi žival upokoji in si zasluži miren kotiček v varnem zavetju svojega doma.

2.4.6. POZITIVNI UČINKI TERAPIJE Z ŽIVALJO

Terapija s pomočjo živali ima dokazane pozitivne učinke, ki temeljijo na sodobnih znanstvenih raziskavah. Učinki terapije izboljšujejo duševno zdravje, fizično zdravje in pozitivno vplivajo na razvoj različnih socialnih veščin.

2.4.6.1. DUŠEVNO ZDRAVJE

Pri večini ljudi prisotnost živali spodbuja sproščanje serotonina in oksitocina. Ti hormoni po navedbah UCLA Health, ustvarjajo občutek sprostitve in zmanjšujejo stres. Hormoni imajo vpliv na zmanjšanje simptomov depresije in žalosti ter tako pripomorejo k dobremu duševnemu zdravju. Sproščanje teh "hormonov sreče" pomaga tudi pri zmanjševanju tesnobe, kar pripomore, da se ljudje med zdravljenjem ali terapijo sprostijo (<https://www.uclahealth.org>).

Pri nekaterih uporabnikih je na terapijah zaznati duševne blokade, ki otežujejo zdravljenje. Prisotnost živali lahko "prebije led" med terapevtom in uporabnikom, kar zmanjša začetni odpor do terapije.

2.4.6.2. FIZIČNO ZDRAVJE

V študiji iz leta 2007, objavljeni v American Journal of Critical Care, so raziskovalci ugotovili, da obiski s terapevtskimi psi izboljšujejo kardiovaskularno zdravje pri srčnih bolnikih, saj znižujejo krvni tlak in raven stresnih hormonov.

V članku The Healing Power of Animals, objavljenem na Husson university on line leta 2020, navajajo, da redni obiski s terapevtskimi živalmi lahko zmanjšajo količino zdravil, ki jih nekateri ljudje potrebujejo za uravnavanje zdravstvenih težav. Anksioznim pacientom se upočasnijo dihanje, interakcija z živalmi pa prav tako krepi imunski sistem. Nekateri raziskovalci so opazili povečanje salivarnega imunoglobulina A, ki nakazuje zdravo delovanje imunskega sistema, potem ko so ljudje manj kot 20 minut božali psa. Sproščanje oksitocina vpliva na imunski sistem in zvišuje prag bolečine, kar pa pomaga ljudem hitreje okrevati.

2.4.6.3. SOCIALNE VEŠČINE

Društvo Ambasadorji nasmeha (2018) navaja izboljšanje naslednjih socialnih veščin:

- **EMPATIJA**

To je zmožnost posameznika, da zazna in razume občutja druge osebe. Otroci, ki odraščajo z živalmi imajo sposobnost večje empatije kot otroci, ki ne odraščajo z živaljo otroci se naučijo razumeti živalsko telesno govorico. Ker so živali iskrene in živijo za trenutek, je lažje doumeti njihova čustva kot čustva ljudi. Tako bodo otroci, ki so v mladih letih sposobni empatije, le-to prenesli tudi v leta odraščanja in v odraslo dobo.

- **MEDESEBOJNI ODNOSI**

Živali imajo sposobnost, da spodbudijo del komunikacije, ki je čustveno varna. Prisotnost živali odpre človekovo zadržanost in pripomore k bolj odprti komunikaciji med terapevtom in uporabnikom.

- **SPREJEMANJE**

Žival brezpogojno sprejme vsakega človeka. Ne zanima je, kako oseba izgleda, kako govori, kako se giblje,...sprejema brez obsodb, brez zamer in ne igra psiholoških igrice, ki jih igrajo ljudje.

- **RAZVEDRILO**

Žival že samo s svojo prisotnostjo ponudi neko vrsto razvedrila. Tudi ljudje, ki ne marajo živali, jih njihove vragolije spravijo v dobro voljo. V ustanovah, kjer so ljudje primorani ostati dalj časa, pa

vodniki živali opažajo, da vsakdo, ki si najde nekaj časa za obisk terapevtskega para v njuni prisotnosti uživa in izkaže dobro voljo.

- **SOCIALIZACIJA**

Raziskave so pokazale, da je ob obisku psov in mačk v ustanovah prisotnega več smeh in medsebojne komunikacije kot pri drugih terapijah ali delavnicah. Zaposleni v ustanovah opažajo, da se je med in po obisku živali lažje pogovarjati z bolniki ali starostniki.

2.4.7. TVEGANJA, PRI IZVAJANJU TERAPIJE Z ŽIVALJO

Terapija z živalmi lahko pri izvajanju prinaša tudi določena tveganja, ki so povezana z vključevanjem živali v terapevtske dejavnosti. Tveganja lahko vplivajo na bolnike, terapevte, živali in širše okolje. Friedmann & Heesook, (2009) navajata glavna tveganja pri izvajanju terapije z živalmi:

2.4.7.1. FIZIČNA TVEGANJA

- **Alergije:** Nekateri ljudje so alergični na živalsko dlako, perje ali živalsko slino, kar lahko povzroči kihanje, srbenje, kašelj ali celo resnejše alergijske napade.
- **Ugrizi ali praske:** pri izvajanju terapije, lahko žival nenamenoma povzroči praske predvsem pri otrocih in starejših, ki imajo tanjšo in občutljivejšo kožo. Prav tako lahko žival, ki je že utrujena ali znervirana ob neustreznem ravnanju uporabnika ugrizne.

2.4.7.2. PRENOS BOLEZNI (ZOOZOZE)

Zoonoza je kužna živalska bolezen, ki se lahko prenese tudi na človeka. Povzročitelji zoonoz so bakterije, virusi, glive in zajedavci (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Zoonoza>).

- **Infekcije:** Če žival ni veterinarsko pregledana in zdravstveno brezhlebna, lahko prenaša različne nalezljive bolezni kot so salmoneloza, toksoplazmoza... Tveganje za prenos bolezni je še posebej izpostavljeno pri pacientih z oslabljenim imunskim sistemom. Izvajanje terapije pri teh pacientih mora biti skrbno nadzorovano in po potrebi omejeno. (Ambasadorji nasmeha, 2018)
- **Paraziti:** v kolikor žival ni redno oskrbljena s sredstvi proti parazitom (bolhe, gliste), lahko prenaša le-te tudi na uporabnike terapije.

2.4.7.3. ČUSTVENE REAKCIJE

- **Strah ali fobije:** terapevti morajo predhodno preveriti, da uporabniki ne občutijo strahu pred živalmi, saj terapija pri teh ljudeh lahko povzroči panične napade ali občutke tesnobe.
- **Travma:** Pacienti, ki so imeli v preteklosti negativne izkušnje z živalmi, lahko doživijo ponovno travmo, če so v njihovi bližini.

2.4.7.4. ETIKA IN DOBROBIT ŽIVALI

- **Preobremenjenost živali:** Tudi žival je po izvajanju terapevtskih dejavnosti utrujena, saj od nje zahteva strnjeno usmerjenost k izvajanju terapije. Če žival izvaja večkrat tedensko terapije, je tako stresu izpostavljena daljši časovno obdobje, kar negativno vpliva na njeno zdravje in tudi vedenje.
- **Neprimerno ravnanje z živalmi:** Vsak vodnik živali mora biti ustrezno usposobljen za delo in ravnanje z živaljo. Nepravilno ravnanje živali povzroča stres, kar lahko preraste v agresijo in nevarne živalske odzive. Žival mora imeti na razpolago vodo, površino za razgibavanje in odmore, ter primerno veterinarsko oskrbo.

2.4.7.5. HIGIENSKA TVEGANJA

Tveganje za razne okužbe in prenos bolezni je večje, če se ne upoštevajo ustrezni higienski standardi (npr. pranje rok po stiku z živaljo). Prav tako je pomembno, da so živali redno pregledane pri veterinarju in da vodnik živali skrbi za njeno čistočo.

2.4.7.6. ZAKONSKO TVEGANJE IN ODGOVORNOST

- **Odsotnost standardov:** V kolikor ni poskrbljeno za ustrezno usposabljanje in je le-to pomanjkljivo, lahko terapevtsko delo vodi do raznih napak neprimernih situacij. Posledično lahko zaradi poškodb (ugrizi) pride do pravnih posledic, kot so tožbe zaradi ugrizov in poškodb.

2.5. BRANJE

Branje je proces, kjer vidne znake (črke) pretvarjamo v slušno obliko (glasove). Imenujemo ga tudi dekodiranje. Pomembno je, da otrok dobro pozna zvezo med glasovi in črkami in da dobro razlikuje črke. Branje je zapletena miselna aktivnost in spretnost, katero otrok usvaja v času, ko razvija bralno tehniko in bralno razumevanje.

Najpomembnejše obdobje v razvoju pismenosti je čas šolanja v prvem triletju. V tem času otrok usvaja korake opismenjevanja od zaznavanja glasov do avtomatizacije branja. Šele ko otrok avtomatizira branje in razvije bralno razumevanje, se razumevanje prebranega lahko spremeni v funkcijo učenja.

2.5.1. USVAJANJE BRALNIH VEŠČIN

Pečjak (2010), predstavi klasični model avtorice J. Chall, kot enega izmed celostnih modelov razvoja bralne pismenosti.

Pri tem se opira na individualni napredek posameznika, saj je napredek po stopnjah odvisen od otrokovega predznanja, sodelovanja med domom, šolo in okoljem. Predstavljene faze si sledijo v hierarhičnem zaporedju, kar pomeni da mora biti vsaka predhodna stopnja dobro osvojena, da lahko otrok napreduje na naslednjo.

STOPNJA 0: PREDBRALNO OBDOBJE (PRIPRAVA NA BRANJE), od rojstva do 6. leta.

V tem obdobju se razvijajo sposobnosti, ki imajo ključen pomen za proces opismenjevanja, pri čemer so najpomembnejše zaznavne, fonološke sposobnosti.

STOPNJA 1: OBDOBJE ZAČETNEGA BRANJA ALI DEKODIRANJA, starost 6 do 7 let.

V tem obdobju se otrok nauči simbolov za glasove – črke. Sreča se z usvajanjem bralne tehnike in osnovnimi strategijami začetnega branja.

Ob koncu te stopnje bi naj otroci imeli povsem razvito sposobnost vidnega in delno razvito sposobnost slušnega razločevanja. Pomembno je, da otroci na tej stopnji berejo preproste zgodbe.

STOPNJA 2: UTRJEVANJE SPRETNOSTI BRANJA (TEKOČE BRANJE), starost 7 do 8 let

Ta stopnja je namenjena utrjevanju bralne tehnike, da bi otrok prišel do ponotranjenja do avtomatizacije tehnike branja. Posledica tega je, da se izboljša hitrost branja. Avtomatizacija se doseže z vajo in ponavljanjem, zato je pomembno, da otroci berejo številne znane knjige.

STOPNJA 3: BRANJE ZA UČENJE (ODKRIVANJE POMENA), starost 9 do 14 let

Za to stopnjo je značilno, da se z branjem pridobiva nove informacije in znanje.

STOPNJA 4: VEČSTRANSKI POGLED NA PREBRANO (ODNOSI IN STALIŠČA), starost 14 do 18 let
Nanaša se na učenčevu zavedanje o tem, česa se mora naučiti in kaj mora doseči, kaj je pravilna in izvedljiva strategija in kako napreduje. Na tej stopnji lahko učenci nadzirajo svoje učenje in krepijo občutek odgovornosti ter motivacijo.

STOPNJA 5: KONSTRUKCIJA IN REKONSTRUKCIJA – POGLED NA SVET, od 18. leta naprej
Gre za zrelo obdobje pri branju. Značilnost tega obdobja je v kakovosti znanja. Tukaj so v ospredju višji miselni procesi, kot so analiza, sinteza, presojanje.
Pomembno je dejstvo, da imajo učenci z bralnimi in učnimi težavami velike probleme na prvih dveh stopnjah, kjer gre predvsem za avtomatizacijo tehnike branja.
Tipične napake pri prehodu s stopnje 1 na 2 so zamenjave posameznih črk in besed, ki so si na videz podobne.

Prehod s stopnje 2 na 3 pa predstavljajo spremembe v strategijah in odnosu do branja. Temeljna značilnost za ta prehod je pravilnost in točnost branja, to je avtomatizirana bralna tehnika.

Ko otroci poznajo črke in jih tekoče povezujejo v besede in stavke, sledi proces utrjevanja. Pri tem ni v ospredju razumevanje vsebine in pridobivanje znanja, ampak branje lahkih besedil s poznano vsebino in besediščem. Pomembno vlogo imajo tudi starši, ki naj bi z otroki čim dlje skupaj brali in se z njimi o vsebini pogovarjali. Kropp (2000) je prepričan, da bi se morali skupno branje in pogovor o vsebini v družini vzdrževati čim dlje časa, ne samo dokler se otrok ne nauči brati. S tem se ne samo utrjuje branje, ampak omogoča tudi posredovanje novega znanja in informacij ter krepi odnose v družini. Podobno nalogo imajo ure pravljic v knjižnicah, kjer otroci aktivno sodelujejo ob branju, zelo pa jih pritegne tudi ustvarjalno delo po pravljici.

Na vsebino in učenje z branjem lahko otroci preidejo, ko postane branje za njih avtomatiziran proces. Večina otrok to stopnjo usvoji v drugem letu sistematičnega učenja, za otroke z motnjo na tej stopnji opismenjevanja pa je potrebne veliko več vaje. Pri tem lahko začnejo pri branju neuspešni ali manj uspešni otroci vaje odklanjati. Take otroke je potrebno motivirati, izvajalci terapevtskih programov po svetu, ki izvajajo terapevtsko branje s psom, pa ugotavljajo, da jim

veliko motivacijo predstavlja branje živali, ki ga kot nekritični poslušalec spremlja in ne obsoja njegovih napak, otrok pa ob tem branje in knjigo poveže s prijetnimi občutki.

2.5.2. NAJPOGOSTEJŠE TEŽAVE PRI USVAJANJU BRANJA

Nekateri otroci se kljub veliko vloženega truda in časa pri učenju branja, spopadajo z različnimi težavami v procesu branja:

2.5.2.1. TEŽAVE Z DEKODIRANJEM

Dekodiranje pomeni prepoznavanje črk in njihovo povezovanje s pravilnimi glasovi. Otroci imajo težave pri povezovanju črk s pravilnimi glasovi, kar ovira njihovo sposobnost branja.

2.5.2.2. TEŽAVE S FONOLOŠKIM ZAZNAVANJEM

Fonološko zaznavanje je sposobnost manipulacije z glasovi v besedah. Otroci ki imajo težave pri fonološkem zaznavanju težje prepoznavajo rime, glasove težko povezujejo v zloge, besede s težavo delijo na zloge in zloge težko povezujejo v besede.

2.5.2.3. TEŽAVE S TEKOČNOSTJO BRANJA

Nekateri otroci lahko pravilno berejo besede, vendar je njihovo branje zelo počasno. Takšno branje vpliva na slabše razumevanje besedila.

2.5.2.4. TEŽAVE Z RAZUMEVANJEM PREBRANEGA

Otroci, ki so že usvojili dobro bralno tehniko, včasih ne razumejo, kar berejo. Težave z razumevanjem besedila se lahko pojavijo zaradi slabega besednega zaklada, slabega sklepanja ali težav z ohranjanjem pozornosti.

2.5.2.5. TEŽAVE Z VIZUALNO ZAZNAVO

To so težave pri razlikovanju med podobnimi črkami (npr. b in d) ali pri sledenju besedila v vrstici. Otroci zamenjujejo nekatere male tiskane črke in pri branju preskakujejo vrstice.

Nekateri otroci te težave počasi premagujejo in branje kasneje avtomatizirajo.

Pri nekaterih otrocih pa žal težave pri branju ne izzvenijo. Tem otrokom priskočijo na pomoč različni strokovni delavci za odkrivanje in odpravljanje težav z branjem in pisanjem.

2.5.3. NAJPOGOSTEJŠE SPECIFIČNE UČNE TEŽAVE PRI USVAJANJU BRANJA

2.5.3.1. DISLEKSIJA

Disleksijo uvrščamo med specifične učne težave in se pojavlja v različnih oblikah (od lažje do zelo težke oblike). Da ima otrok disleksijo, lahko zanesljivo trdimo šele takrat, ko se uči pisati in brati in se ob tem, kljub številnim vajam, slabo spoprijema s težavami. Disleksija povzroča otrokom težave tudi pri drugih predmetih, saj se ji poleg težav z branjem in pisanjem pridružijo še druge težave.

Dr. Milena Košak Babuder (2009), opredeli znake disleksije, katere starši in vzgojitelji opazijo v sledečih obdobjih otrokovega razvoja:

ZNAKI DISLEKSIJE V PREDŠOLSKEM OBDOBJU:

- pojavljajo se težave na področju fonološkega zavedanja (prepoznavanje glasov v besedi, rimanje, iskanje besed za določen glas),
- slabša izgovorjava posameznih glasov
- govor se razvije kasneje kot pri ostalih vrstnikih,
- menjavanje zlogov v besedah (miza → zima, rolete → lorete, lokomotiva → kolomotiva ...),
- pojavljajo se težave s pozornostjo in pri osredotočenju (daje vtis, da ne posluša),
- slabše razvita motorika,
- težave z ritmom.

ZNAKI DISLEKSIJE V OBDOBJU OPISMENJEVANJA

- napredovanje pri pisanju in pisanju je počasnejše kot pri ostalih sošolcih
- težave pri povezovanju glasov v besedo,
- Izpuščanje, zamenjavanje, obračanje, dodajanje črk v besedah pri branju in pisanju
- Težave pri zapornitvi abecede, poštevanka, dni v tednu, mesecev v letu,
- težave pri razumevanju prebranega (zaradi osredotočanja na tehniko branja, ni pozornosti na prebrano vsebino);
- pisanje je počasno, besede so zapisane nerazločno,
- slabo obvladovanje časovnih in prostorskih pojmov levo/desno, zgoraj/spodaj, spredaj/zadaj,
- pojavljajo se težave s prepisom učne snovi s table v zvezek,
- stavki pri samostojnem zapisu so pogosto nepravilno strukturirani, zapisi so skopi in vsebinsko nepopolni,

- dosega visoke dosežke na ustnem preverjanju znanja, medtem ko so na pisnem preverjanju znanja njegovi dosežki občutno slabši,
- pri matematiki se pojavljajo težave s predstavljivostjo številske vrste, bralnim razumevanjem navodil pri besedilnih nalogah in učenjem poštevanka; pogosto prihaja do menjave mestne vrednosti števil (npr. 79=97, 69=96)
- navodila si interpretirajo drugače, kot je bilo mišljeno.

Otrok z disleksijo deluje bister, vendar pa ima v primerjavi z vrstniki več težav z usvajanjem branja in pisanja. Ti otroci so večkrat opisani kot leni, nezreli, oz. da se pri delu ne potrudijo dovolj. Imajo tudi težave pri organizaciji delovnega prostora, urejanju zapiskov in zvezkov, peresnic, pospravljanju, pojavljajo pa se tudi težave s koncentracijo in pozornostjo. Kljub težavam, ki jih imajo dislektiki, so se sposobni naučiti učno snov. Najlažje se učijo preko konkretnega spoznavanja, vizualnega in slušnega medija. Težko se bodo pa učili iz daljših zapiskov (Raduly-Zorgo, Smythe in Gyarmathy, 2010).

Študije so pokazale, da pri osebah z disleksijo, pri razmišljanju prevladuje desna možganska polobla. Ta je povezana ustvarjalnimi in vizualnimi miselnimi procesi. Zato so osebe z disleksijo pogosto bolj uspešne na področjih, kjer pridejo do izraza njihova močna področja (arhitektura, umetniška področja – igralstvo, oblikovanje, ročne spretnosti ...). Osebe z disleksijo pa imajo tudi močna področja. So zelo ustvarjalni, izvirni in imajo visoko razvito domišljijo. Zelo dobro imajo razvite sposobnosti za reševanje problemov. Močni so na govornem področju (<http://www.utzo.si/o-disleksiji/>).

2.5.3.2. SKOTOPIČNI SINDROM

O skotopičnemu sindromu govorimo, kadar vizualnemu korteksu v možganih primanjkuje ena ali več barv bele svetlobe (mavrice). Zaradi tega pride do popačenega zaznavanja kot so globina, ostrina, največje popačenje pa se zaznava pri branju črnih črk na belem papirju. Črke in besede se prekrivajo, migetajo, plešejo se dvigajo z lista, so meglene, valovijo ...

Pri naprežanju, da bi napisano lahko prebrali, se lahko začnejo pojavljati glavoboli, pekoč občutek v očeh, slabost, zehanje... (Kosmač, 2023).

Tudi simptomi skotopičnega sindroma se lahko izražajo zelo različno:

- občutljivost na svetlobo,
- počasno branje,
- nezmožnost branja,
- težave s koncentracijo,
- slaba globinska zaznava,
- nemir, glavoboli, izčrpanost ...

ZNAKI SKOTOPIČNEGA SINDROMA

Na Inštitutu za disleksijo, navajajo da za skotopičnim sindromom lahko trpijo učenci z učnimi ali vedenjskimi težavami ter tudi nadarjeni učenci in učenci, pri katerih večkrat uporabimo besede; »Lahko bi naredil boljše«.

Skotopični sindrom se pri teh učencih izraža kot:

- slaba koncentracija,
- težave z vedenjem,
- pomanjkljivo, počasno branje,
- močno govorno področje.

Nadarjeni učenci se izogibajo branju za sprostitev, slabše rešujejo teste, pri branju težje dohajajo druge.

Učenci z čustvenimi težavami lahko delujejo tesnobno, raztreseno, zaskrbljeno, njihovi problemi se stalno ponavljajo.

Osebam s skotopičnim sindromom pomagajo barvne folije, s pomočjo katerih berejo in očala z barvnimi lečami. Slednja pripomorejo tudi k odpravljanju čustvenih in vedenjskih težav.

2.6. R.E.A.D. PROGRAM

Otroci, ki imajo težave z branjem, potrebujejo veliko zunanje motivacije da vztrajajo pri treningih branja. Terapevti, ki izvajajo terapevtsko branje s psom, ugotavljajo, da jim veliko motivacijo predstavlja branje živali, ki otroka kot nekritični poslušalec spremlja in ne obsoja njegovih napak. Otrok ob tem branje in knjigo poveže s prijetnimi občutki.

Program *Reading Education Assistance Dogs* (R.E.A.D.) izboljšuje bralne in komunikacijske veščine otrok z uporabo preproste, a učinkovite metode: branje živali. Vendar ne kateri koli živali. Sopotniki R.E.A.D. so registrirane terapevtske živali, ki skupaj s svojimi lastniki/spremljevalci prostovoljno obiskujejo šole, knjižnice in številna druga okolja ter postanejo bralni spremljevalci otrok (Intermountain Therapy Animals, 2024).

2.6.1. ZAČETKI PROGRAMA R.E.A.D.

Program R.E.A.D. (*Reading Education Assistance Dogs*) se je začel leta 1999 v Salt Lake Cityju, Utah, pod okriljem organizacije Intermountain Therapy Animals. Ustanovitelji so želeli uporabiti terapevtske pse kot orodje za izboljšanje bralnih veščin pri otrocih. Program se je rodil iz ideje, da lahko psi pomagajo otrokom pri branju s tem, da jih motivirajo in zmanjšajo njihov stres ter strah ki je povezan z branjem pred odraslimi ali vrstniki. (Intermountain Therapy animals, 2024)

2.6.2. GLAVNI CILJI PROGRAMA

- **Izboljšanje bralnih veščin:** Kadar otroci berejo psom se počutijo bolj sproščeno in samozavestno. Na to vpliva predvsem okolje, v katerem ni negativnih sodb glede tehnike branja.
- **Spodbujanje motivacije:** Psi so potrpežljivi poslušalci, kar otrokom daje občutek varnosti in spodbuja njihovo motivacijo za branje.
- **Razvijanje samozavesti:** Pes ne sodi in ne opozarja na napake pri branju. Otroci se počutijo manj obremenjeni z morebitnimi bralnimi napakami.

2.6.3. RAZVOJ IN RAZŠIRITEV PROGRAMA

Po ustanovitvi leta 1999 je program hitro pridobil priljubljenost v šolah in knjižnicah po ZDA in kasneje tudi po svetu. Program se je širil zahvaljujoč pozitivnim povratnim informacijam učiteljev, staršev in otrok. Mnoge raziskave so pokazale, da ima branje v sproščenem okolju, kot ga ustvarijo psi, pozitiven vpliv na otrokov napredek pri branju.

Program hitro raste po vsem svetu. Več kot 7.200 terapevtskih ekip se je izšolalo in registriralo v programu, ki se uspešno nadaljuje!

Danes tisoče registriranih ekip R.E.A.D. deluje po celotnih Združenih državah, Kanadi, Združenem kraljestvu, Italiji, Finski, Franciji, na Švedskem, v Južni Afriki, Sloveniji, Španiji in še dlje. R.E.A.D. je ena tistih idej, ki, kot pravi Bill Moyers, "presega vsakdanje in vodi k izjemnemu." (Intermountain Therapy animals, 2024)

Psi, ki izvajajo program R.E.A.D. so izšolani terapevtski psi, ki prostovoljno skupaj s svojimi lastniki (terapevtski par) obiskujejo šole, knjižnice in ostale ustanove. Ko pride terapevtski pes poslušat, kako otroci berejo, se ustvari prav posebno - prijetno in zabavno - vzdušje. R.E.A.D. se izvaja v osnovnih šolah, knjižnicah, ustanovah za predšolske otroke in ustanovah za nego otrok, programih dopolnilnega ali dodatnega pouka, zdravstvenih ustanove, itd. (Ambasadorji nasmeha, 2010)

2.6.4. IZVAJANJE PROGRAMA R.E.A.D.

Prostovoljci društva Ambasadorji nasmeha, ki izvajajo program Beremo z nasmehom, po vzoru R.E.A.D., se velikokrat srečajo z učenci, ki imajo bralne težave. Velik poudarek dajo na to, da učencem pripravijo prijetno okolje, kjer se bodo otresli strahu pred neprijetnim. Pravijo, da to najlažje dosežejo z vključitvijo psa v pedagoški proces. Izvajalci programa namreč Verjamejo, da če se bodo otroci veselili ur, ko jim bo delal družbo pes, se bodo pričeli veseliti tudi branja. Cilj njihovih aktivnosti je izboljšati bralne spretnosti otrok. To se doseže z dotikanjem psa, ki med branjem sprošča napetost bralca.

Ura poteka v sodelovanju s pedagoškim delavcem, saj je težko imeti pod nadzorom psa in otroke. Pedagoški delavec in vodnik psa se dogovarja glede izvedbe dejavnosti, pedagog opozori na posebnost učenca in predlaga bralne aktivnosti.

V času bralne ure se ne sme pozabiti tudi na počutje psa. Vodnik ves čas opazuje pasjo govorico telesa in po potrebi lahko psa tudi umakne od skupine ali zaključi z dejavnostjo.

VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI CIJI PROGRAMA R.E.A.D.

- Povečati motivacijo za branje in interes do knjig.
- Razvijati bralne sposobnosti.
- Vzgajati učence v branje za vse življenje.
- S prisotnostjo živali in telesnim kontaktom ustvariti sproščeno vzdušje in čustveno varno klimo.
- Pomoč pri doseganju ciljev po učnem načrtu.
- Izboljšanje koncentracije, pozornosti.
- Razvijati razločni in odločni govor preko ukazov psu.
- Izboljšanje samopodobe učenca.
- Odpravljanje strahu pred psom.
- Razvijanje empatije.
- Socialno učenje (žival sprejema brezpogojno) (Intermountain Therapy animals, 2024).

Program R.E.A.D. se izvaja na podlagi vzgojno-izobraževalnih ciljev in temu je prilagojena tudi izvedba učne ure.

UVODNA URA PROGRAMA

Prva ura izvajanja programa je uvodna ura, na kateri se postavijo pravila, ki se jih morajo držati vsi prisotni.

- Nagrajujejo lahko samo s priboljški, ki jih prinese vodnik.
- Ure morajo biti prijetne za vodnika, učence in psa.
- Vsak kontakt mora biti prostovoljen.
- Učence se opozori na občutljiva pasja čutila kot so sluh in voh in bolečinske. Učenci govorijo umirjeno in tiho.
- Učence se spomni, da ima tudi pes svoje potrebe. Pri pitju, hranjenju ali počitku psa ne motimo.

- Pes mora imeti prostor za umik, zato določijo prostor in se razloži, čemu služi. (Ambasadorji nasmeha, 2018)

AKTIVNOSTI, KI SE IZVAJAJO PRI URI PROGRAMA

- Prvi stik s psom. Pogovor o tem, kako pristopiti k neznanemu psu in pasji govorici telesa, ki nam pove razpoloženje psa.
- Pravilen in nepravilen pristop k psu.
- Učenci glasno berejo različne vrste besedila; poezijo, prozo, razna navodila, recepte, stripe, revije berejo knjige o psih, ki so primerne za otroke.
- Učenci prebirajo navodila in po njem izvedejo aktivnost s psom (»Odnesi igračko 5 korakov stran, položi jo na tla in se vrni k psičku na njegovo desno stran.«, »glasno ukaži PRINESI KOST.« »Ko prinese pes igračko, ukaži SEDI.«).
- Pogovor o prebranem besedilu.
- Pisovanje fotografij in pripovedovanje ob fotografijah.
- Pogovor o domačih ljubljenskih po branju teksta iz kinoloških revij (Moj pes, O psih, Kužek ...).
- Učenci rešujejo uganke, sestavljajo sestavljanke s različnimi fotografijami psov.
- Igrajo se s psom in jasno izrekajo ukaze.
- Samostojno vodijo psičko in ji dajo priboljšek, če so uspešni.
- Zamesijo testo za pasje piškote in jih spečejo.
- Različne igre s črkami (Ambasadorji nasmeha, 2018)

Pri branju je pes nezahteven poslušalec, ki ne popravlja in ne ustavlja branja. Ne sodi, ne kritizira in se ne posmehuje. Le mirno leži in posluša. Otrokom dovoli, da berejo z lastnim ritmom in jih ne preganja.

Učenci na ure Beremo z nasmehom radi prihajajo. Sami prinašajo različno literaturo. Pri urah se ob branju učijo tudi prevzemanje odgovornosti in zaupanja do drugega živega bitja (Ambasadorji nasmeha, 2018).

3. EMPIRIČNI DEL

V empiričnem delu sem želela ugotoviti, kateri so temeljni učinki programa R.E.A.D. Zanimalo me je, v kolikšni meri ima program pozitiven učinek pri razvoju branja ter ali prisotnost živali pozitivno vpliva tudi na učence, ki imajo bralno napisovalne težave. Izvedla sem dve raziskavi. Prva raziskava je bila izvedena v 2.razredu. Izpeljana je bila po metodi fokusne skupine s skupinskim intervjujem.

Druga raziskava je bila v obliki anketnega vprašalnika, katerega so reševali prostovoljci, ki v slovenskih društvih (Ambasadorji nasmeha, Zavod pet, Tačke pomagačke) s svojo živaljo izvajajo program R.E.A.D., oz. program po metodi tega programa.

3.1. METODOLOGIJA

OPAZOVANJE

Osnovni namen opazovanja otrok je bilo pridobiti podatke o tem, ali so otroci bolj motivirani za branje in šolsko delo ob prisotnosti živali, ali se pri otrocih pojavi višja samozavest, kadar berejo živali ter ali prisotnost živali vpliva na bralno motivacijo tudi pri učencih, ki imajo težave na področju branja.

Za opazovanje sem se odločila, ker lahko primerjam motivacijo pri branju otrok med urami, kadar ni prisotna žival in odziv na branje, kadar je pri uri prisotna žival. Ker sem učence fokusne skupine poučevala, sem lahko opazovala njihov napredek in motivacijo branja preko celega šolskega leta.

Motivacijo in napredek pri branju sem skozi leto spremljala s pomočjo opazovalne lestvice, ki je temeljila na naslednjih kategorijah:

- osredotočenost na branje,
- tekočnost branja,
- motivacija za branje,
- branje učencev s težavami pri branju in pisanju.

Opazovala sem tudi, kako je prisotnost živali vplivala na učence z vedenjskimi in učnimi težavami.

Opazovani vzorec je predstavljal 20 učencev 2. razreda osnovne šole Zbora odposlancev. Učenci so bili prisotni na uricah branja s Kajo, ki so potekale vsak ponedeljek, 1. šolsko uro. Z bralnimi uricami smo pričeli v mesecu novembru in so trajale vse do konca maja.

SKUPINSKI INTERVJU

Za drugo metodo sem se odločila, ker sem želela pridobiti podatke tudi s strani učencev, ki so bili vključeni v raziskavo. Pri raziskavi se mi je zdelo pomembno tudi to, da otroci sami izrazijo in opišejo svoje občutke ob branju s prisotnostjo živali in brez nje.

Učencem sem postavila štiri vprašanja, na katera so mi odgovorili.

S prvim vprašanjem sem želela izvedeti, v kolikšni meri so učenci osredotočeni na branje kadar berejo pri pouku in kakšna je osredotočenost kadar jih posluša Kaja.

Z drugim vprašanjem sem poizvedovala, kako opažajo svojo tekočnost branja, kadar berejo Kaji oziroma, kako tekoče berejo pri pouku, kadar berejo navodila ali prebirajo vsebino nalog.

S tretjim vprašanjem sem želela izvedeti, kako radi berejo Kaji ter kako se pripravijo na branje ob ponedeljkih. Zanimalo me je, ali se želja da berejo Kaji razlikuje od želje po branju pri pouku.

S četrtem vprašanjem sem od učencev s bralnimi težavami želela izvedeti, ali raje berejo Kaji in zakaj.

ANKETA

Z anketo sem želela ugotoviti, kaj opažajo prostovoljci, ki so vključeni v program R.E.A.D. Zanimalo me je, kateri učenci so vključeni v program ter koliko učencev sodeluje pri uri branja z živaljo.

V anketo sem vključila 15 vprašanj.

S prvim vprašanjem sem želela izvedeti spol izvajalcev, ki izvajajo program R.E.A.D.

Drugo vprašanje prikazuje, v katerem društvu delujejo izvajalci bralnega programa.

Tretje vprašanje opredeljuje, s katero živaljo prostovoljci izvajajo program R.E.A.D.

Naslednjih 12 vprašanj je namenjenih počutju in motivaciji otrok pri izvajanju programa.

Vprašanja se navezujejo tudi na napredek branja pri otrocih z bralno-napisovalnimi težavami.

Vprašanja so oblikovana tako, da so anketiranci označili ocenili z 1-5, pri čemer 1 pomeni se sploh ne strinjam, 5 pa pomeni zelo se strinjam.

Anketo so reševali prostovoljci, ki izvajajo program R.E.A.D. v slovenskem društvu Zavod pet ter prostovoljci društva Ambasadorji nasmeha, ki izvajajo program Beremo z nasmehom, ki deluje po vzoru programa R.E.A.D.

3.2. NAMEN

V empiričnem delu želim predstaviti analizo rezultatov ankete in z njimi predstaviti, kako vidijo izvajalci programa, vpliv živali na razvoj branja pri otrocih.

Z opazovalno tabelo bom prikazala, kako učenci doživljajo trening branja ter kakšen je njihov odnos do branja pri pouku oziroma pri uri, kadar je prisotna žival.

Skupinski intervju opredeli počutje in odnos učencev z njihovega vidika, kadar je pri pouku prisotna žival.

3.2.1. RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

V raziskovalni nalogi sem si zastavila naslednja vprašanja in hipoteze:

RV1: Katere spremembe se kažejo pri otroku na področju branja?

H1: Pri otroku naj bi se razvijala tehnika branja, tekočnost branja in razumevanje prebranega.

RV2: Ali so otroci bolj motivirani za branje?

H2: Ker otrok rad sodeluje z živaljo in si želi biti v interakciji z njo, bi morala žival motivirati otroke tudi za branje.

RV3: Ali so otroci bolj samozavestni pri branju z živaljo?

H3: Ker žival pri terapijah učencev ne popravlja in jih samo posluša, jim dviguje samozavest in željo po branju.

RV4: Ali prisotnost živali motivira k branju tudi učence, ki imajo specifično učne težave na področju branja (disleksija, jecljanje, slabše razvit govor)

H4: Učenci z disleksijo, jecljanjem ali drugimi učnimi težavami na področju branja pogosto doživljajo stres, tesnobo in strah pred bralnimi napakami. To jih ovira in ne želijo brati pred vrstniki ali učiteljem. Terapevtske živali ustvarijo varno in sproščeno okolje, kjer otroci berejo brez strahu pred sodbami ali popravki.

3.3. FOKUSNA SKUPINA

Fokusna skupina je kvalitativna metoda zbiranja podatkov, kjer se uporabljajo nestandardizirane tehnike opazovanja. Raziskava je bila izvedena z metodo opazovanja in skupinskega intervjuja.

Novembra, 2018 sem se pridružila društvu Ambasadorji nasmeha, kjer sem pridobila veliko teoretičnega in praktičnega znanja za delo z živalmi pri pouku.

V šolskem letu 2019/20 se je pouku v 2. razredu, prvič pridružila morska prašička, Kaja, ki je z drugošolci preživela prijetne trenutke. To je bilo leto, ko je na OŠ Zbora odposlancev zaživel razredni projekt, Radovedni smrčki. Namen projekta je bil dvig motivacije pri izobraževalnem procesu ter spodbujanje empatije pri otrocih.

Ker pa so učenci v času obiskov Kaje izkazali veliko željo po prebiranju zgodbic in pesmic Kaji, sem prisotnost Kaje izkoristila predvsem za motivacijo pri razvoju in utrjevanju branja. V drugem razredu je namreč poudarek na samem opismenjevanju, razvijanju in utrjevanju pisanja ter usvajanju tehnike branja.

Kaja je 4 leta učence 2. razreda obiskovala enkrat tedensko v ter jih spodbujala pri branju.

V nadaljevanju bom opisala dejavnosti, pri katerih sem učne ure izvajala ob prisotnosti živali.

PRED PRVIM OBISKOM

Predno sem v razred prinesla morsko prašičko Kajo, sem najprej seznanila starše z delom in se prepričala, da kateri od otrok ni alergičen na živalsko dlako oz. se živali ne boji. Učence sem najprej spoznala z vrsto živali in njenimi glavnimi značilnostmi. Ker je v razredu vedno nekaj nemirnih in impulzivnih otrok, sem zelo poudarila glavno značilnost morskih prašičkov: plahost.

UVODNA URA

Za namen prvega spoznavanja imam plišastega morskega prašička, Puhca.

Uvodno uro pričnemo z vstopnim lističem, na katerega učenci zapišejo, kaj že vejo o morskih prašičkih in kaj bi še radi izvedeli. Svoje zapise preberejo sošolcem.

Poudarim, da so morski prašički v naravi v vlogi plena. Zato so plahi in imajo v sebi zapisano, da se morajo skrivati in bežati. Ko se pogovorimo o tem, kako se obnašamo v bližini nežnih in plahih živali, jim zaupam plišasto igračko Puhca.

Najprej jim pokažem, kako ne smejo prijeti morskega prašička in razložim, zakaj.

Naučijo se rokovati z morskim prašičkom; kako se ga prime, dvigne iz kletke - košare.

Vsak otrok poskusi prijeti igračko iz košarice in jo predati svojemu sošolcu.

*Slika 1: Rokovanje s plišasto igračo 1
Vir: lasten*

USVAJANJE UČNIH CILJEV OB PRISOTNOSTI KAJE

Učenci so se prvo leto z morsko prašičko srečevali le enkrat do dvakrat mesečno. Ob njeni prisotnosti so dosegali standarde znanja pri različnih predmetih. Vsako leto smo pred prvim obiskom morske prašičke Kaje, z učenci določili pravila, katerih so se morali držati v času njenega obiska. Ker so imeli otroci močno željo po druženju z njo, jim ni bilo težko upoštevati pravil. Prve ure so bile najtežje, saj so morali s Kajo navezati stik. Otroci so vedeli, da se lahko prestraši nenadnih gibov in glasnih zvokov, kar pa pripelje do tega, da se bo v naši družbi slabo počutila, in ne bo pripravljena sodelovati z nami.

Prvo leto projekta nas je Kaja razveselila z nepričakovanim dogodkom. Skotila je tri mladičke. Seveda so tudi te tri kepice obiskovale otroke. Male kepice smo merili in tehtali, ter tako spremljali njihovo rast in razvoj.

Ob prisotnosti Kaje so učenci usvajali standarde znanja pri različnih učnih predmetih.

SPOZNAVANJE OKOLJA:

Učenci so opazovali brejost Kaje in spoznali njene mladičke. Ob opazovanju mladičkov, so učenci osvojili naslednje standarde znanja:

- Učenci spoznajo, da imajo živali potomce, ki navadno izhajajo iz samca in samice, in da so potomci njim podobni.
- Učenci spoznajo, da se ljudje in živali rodijo, rastejo, imajo potomce, se postarajo in umrejo.
- Učenci vedo, da živali potrebujejo za življenje zlasti vodo, hrano in zrak.

*Slika 3: Razvoj živali
Vir: lasten*

*Slika 2: Živali imajo potomce
Vir: lasten*

MATEMATIKA:

Ob merjenju in tehtanju mladičkov morskih prašičkov so učenci usvajali naslednja cilja:

- Učenci spoznajo mersko enoto centimeter in najmanjšo enoto za tehtanje mase, gram.
- Pri zapisovanju meritev zapišejo mersko enoto.

Slika 5: Usvajanje merske enote centimeter
Vir: lasten

KAKO HITRO RASTEJO MLADIČKI?

			
višina	13 cm	12 cm	14 cm
obseg	19 cm	20 cm	20 cm
težava	25 g	24 g	28 g

Slika 4: Zapis merske enote
Vir: lasten

LIKOVNA UMETNOST:

Za izvedbo različnih likovnih nalog smo vzeli tematiko morskega prašička. Učenci so usvajali naslednje standarde znanja:

- Učenec svetli in temni barve.
- Učenec iz odpadnega materiala oblikuje arhitekturo.

Slika 6: Svetlenje in temnenje barv
Vir: lasten

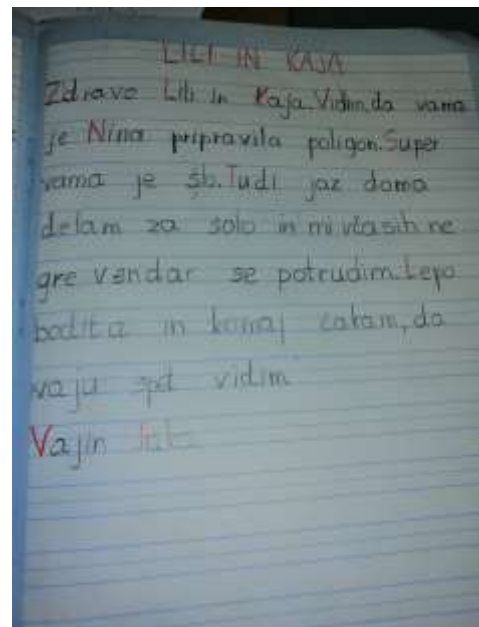
SLOVENSKI JEZIK

Pri urah slovenskega jezika smo prisotnost morske prašičke uporabili za doseganje naslednjih standardov znanja:

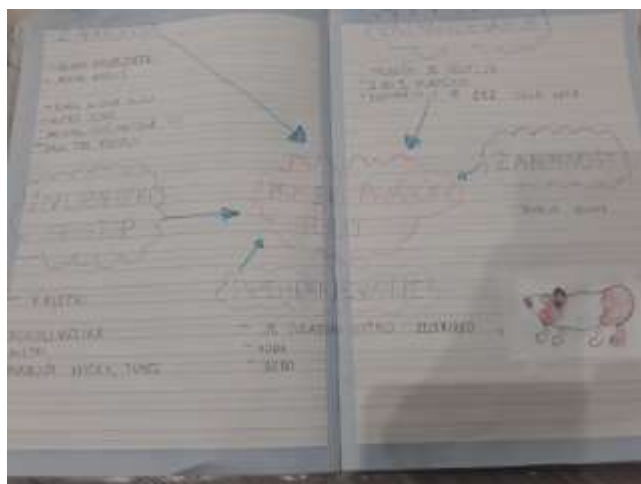
- učenci pišejo pisma, zgodbice, pesmice morskim prašičkom,
- pišejo narek, prepis z vsebino o morskih prašičkih,
- berejo zgodbice o morskih prašičkih,
- opis živali,
- se igrajo didaktične igrice na temo o morskih prašičkih (sestavljanje povedi v parih, spomin; slika-beseda..).
- učenci berejo morskim prašičkom.

Slika 8: Zapis učenca z bralno-napisovalnimi težavami
Vir: lasten

Slika 7: Pismo Kaji
Vir: lasten

Slika 9: Opis živali
Vir: lasten

SPODBUJANJE BRANJA OB PRISOTNOSTI KAJE

Po prvem letu dela se je izkazalo, da se Kaja v družbi otrok počuti sproščeno. Bila je zvedava in rada se je crkljala. Ker sem v tem letu tudi sama postala bolj veščica dela z živaljo v razredu, sem se odločila, da nas bo v prihodnje obiskovala bolj pogosto.

V naslednjih treh letih smo v 2. razredu izvajali bralne urice, ki nam jih je popestrila Kaja. Kaja se je z učenci družila enkrat na teden. Ura branja je bila z njihove strani težko pričakovana.

POTEK BRALNIH URIC S KAJO

Vsak ponedeljek je bil izžreban učenec, ki je imel en teden časa, da izbere knjigo in se pripravi, da bo Kaji prebral izbrano knjigo. Knjiga, ki jo je učenec izbral je bila popolnoma njegova izbira. Tudi način, kako jo bo Kaji predstavil, je bila njegova odločitev. Nekateri učenci so Kaji knjigo prebrali, drugi so ji prebrali pesmico, nekateri so se pesmico naučili na pamet, nekateri pa so Kaji pravljico obnovili s pomočjo sličic. Cilj ure branja Kaji je bil ta, da so učenci samoiniciativno izrazili željo po izbiri in branju knjige.

Ura branja se je vedno pričela s sproščanjem in prilaganjem Kaje v razredu. Na tla so učenci postavili neprepustljivo podlogo ter jo prekrili z deko. Na deko smo postavili spodnji del boksa, ki je bil opremljen s senom in tunelom, za primer če bi se Kaja želela med izvajanjem dejavnosti odmakniti. Učenci so se usedli v krog dovolj tesno, da so se s koleno dotikali drug drugega ter tako Kaji onemogočili, da se je sprehajala po celem razredu. Kajo smo vsakič sprostili s prostim sprehajanjem v krogu pred tablo ter nagrajevanjem z regratom ali drugim njej slastnim priboljškom. Kaja se je po večkratnih obiskih otrok že dobro navadila in sama v krogu obiskovala vsakega posebej, sproti pa grizljala kar so imeli otroci v rokah zanjo. Ko je Kaja obiskala vsakega učenca posebej, pa je na vrsto prišlo težko pričakovano branje.

Kaja je imela v razredu svojo košarico, v katero je z veseljem splezala, saj je vedela, da je na vrsti čas za pravljico. Košarico s Kajo sem položila pred učenca, ki je bil na vrsti za branje. Ko je učenec pričel z branjem, je Kaja pozorno poslušala.

Kaja je bila najboljša poslušalka. Nikoli ni prekinjala ali popravljala napačno prebrano besedo. Kar pa je najpomembnejše, bila je zelo potrpežljiva. Otroci so ji z veseljem brali, saj je iz svoje

radovednosti večkrat svojo glavico pomolila iz košarice in si ogledovala ilustracije. Tako je bilo branje za otroke še prijetnejše.

Ob zaključku ure smo Kaji v košarico za nagrado položili liste regrata, s katerimi smo jo nagradili za zvesto in pozorno poslušanje učenca, ki je bral. Košarico s Kajo sem vzela v naročje. Učenci so v krogu vstali in ko sem do njih prišla s košarico, v kateri je Kaja glodala zaslužen regrat, so jo lahko tudi pobožali. Tudi pri tej dejavnosti so se morali držati pravila, da so Kajo vsak samo enkrat, nežno pobožali od glave proti zadnjemu delu. Zelo pomembno je bilo, da je Kajo božal na enkrat samo en učenec.

*Slika 10: Branje pravljice Kaji
Vir: lasten*

*Slika 11: Kaja si ogleduje ilustracije
Vir: lasten*

3.3.1. ANALIZA OPAZOVANJA

KATEGORIJE	OPAŽANJA	
OODZIVI UČENCEV PO UVODNI URI	Vsi učenci so bili v času dejavnosti zelo mirni, tihi. Igračko so vsakič nežno dvigovali iz košare in jo z občutkom tudi položili nazaj. Potrpežljivo so čakali, da pridejo na vrsto. Vsako leto se v razredu izkaže, da je vsaj en učenec bolj impulzivne narave in težko čaka na vrsto. Pri uvodni dejavnosti ti učenci presenetijo s svojo mirnostjo in nežnostjo ter zmožnostjo, da počakajo na vrsto.	
	V ČASU KLASIČNEGA POUKA	PRI URAH S KAJO
OSREDOTOČENOST NA BRANJE	Učenec, ki bere, je osredotočen na branje, ostali učenci se v besedilu zgublajo in ne sledijo bralcu.	Na branje so osredotočeni vsi učenci. Vsi vneto poslušajo in sledijo prebranemu.
TEKOČNOST BRANJA	Odvisno od stopnje tehnike branja.	Boljša kot pri klasičnih urah pouka.
MOTIVACIJA ZA BRANJE	Dobri bralci so motivirani za branje, pri ostalih je motivacija manjša.	Zelo visoka motivacija vseh učencev.
BRANJE UČENCEV S TEŽAVAMI PRI BRANJU IN PISANJU	Izogibanje branju in pisanju. Nekateri učenci pri pouku ne berejo. Naloge s pisanjem ne končajo. Učenci ne pišejo v zvezek, pri pisanju potrebujejo veliko spodbude učitelja.	Učenci komaj čakajo, da so izžrebani in bodo lahko brali Kaji. Pri pisanju pisma Kaji pišejo brez pomislekov in ovir. Popišejo tudi cel format A4.
VPLIV KAJE NA UČENCE Z UČNIMI TEŽAVAMI: <ul style="list-style-type: none"> • Učenec, ki je imel velike težave pri branju in pisanju se brez dodatnih spodbud loti pisanja pisma Kaji. Deček ki je odklanjal pisanje je popisal list formata A4. Pri delu ga nisem popravljala ali usmerjala. Hvalila sem ga, koliko besed je že namenil naši Kaji. (Stavki so bili pomanjkljivi, besede, črke izpuščene, zlogi menjani). Ko so svoje pismo brali Kaji naglas, se je deček javil, da bo svoje delo tudi prebral (pri klasičnemu pouku ni želel brati, potreboval je veliko spodbude). • Učenci so visoko motivirani in raje prisluhnejo obravnavani snovi, ki jo povezujemo z živalmi. • Raven zanimanja je intenzivna, koncentracija usmerjena na žival in tudi daljša. Nalog v povezavi z morskimi prašički se lotijo zelo zavzeto. 		
VPLIV KAJE NA UČENCE Z VEDENJSKIMI TEŽAVAMI: <ul style="list-style-type: none"> • nižja impulzivnost, • kontrola lastne glasnosti, • izkazovanje empatije do živali in nežnost pri rokovanju z živaljo, • upoštevanje postavljenih pravil. 		

3.3.2. SKUPINSKI INTERVJU

V nadaljevanju navajam prepis posnetega intervjuja s fokusno skupino.

JAZ: »Ali ste z veseljem pričakovali uro, ko boste vi brali Kaji?«

UČENCI: »Ja!«

JAZ: »Kako ste se počutili, ko je napočil čas, da izžrebamo učenca, ki bo bral Kaji?«

UČENEC: »Jaz držim pesti, da boš mene izžrebala.«

UČENCI: »Jaz tudi!«

UČENEC: »Jaz si govorim, da bom jaz izžreban.«

UČENEC: »Meni srček začne hitro utripat.«

JAZ: »Kako ste izbrali knjigo, katero boste brali Kaji?«

UČENKA: »Jaz sem ji prebrala svojo najljubšo pravljico.«

UČENEC: »Meni je mamica pomagala.«

UČENEC: »Jaz sem šel v knjižnico in tam izbral eno knjigo.«

JAZ: »Kako ste se pripravili na branje Kaji?«

UČENEC: »Mamica mi je prebrala knjigo.«

UČENKA: »Jaz sem knjigo doma večkrat prebrala, da jo bom znala prebrati Kaji.«

UČENEC: »Mamica mi je prebrala knjigo, jaz sem jo pa mamici potem prebral.«

UČENKA: »Jaz sem pa vzela knjigo, pa jo doma vsak dan prebrala, da bom znala brati.«

JAZ: »Ali imate občutek, da dobro berete kadar berete Kaji?«

UČENCI: »Ja!«

UČENEC: »Jaz sem ji lepo bral.«

UČENKA: »Jaz sem ji tudi lepo brala.«

UČENEC: »Jaz sem se doma učil brati, da sem ji lahko gladko bal.«

UČENKA: »Jaz sem tudi vadila doma.«

UČENKA: »Jaz sem pa babici brala.«

JAZ: »Zakaj raje berete kadar je na obisku Kaja, kot pri rednih urah?«

UČENCI: »Ker nas Kaja posluša.«

UČENKA: »Pa še slikice v knjigi gleda z nami.«

UČENEC: »Ko sem ji jaz bral, je civkala, ker je hotela da ji pokažem slike v knjigi.«

JAZ: *(vprašanje je bilo postavljeno učencem, ki imajo pri branju težave)* »Ali radi berete Kaji? Zakaj?«

UČENEC: »Jaz ji rad berem, ker se doma naučim brati, potem pa lepo berem.«

UČENKA: » Kaja je tako puhasta. Lepo je, ker me posluša.«

ANALIZA SKUPINSKEGA INTERVJUJA

Pri prvem vprašanju učenci enotno izražajo veselje in pričakovanje. Njihovi odgovori kažejo visoko stopnjo pozitivne motivacije, kar potrjuje, da prisotnost živali povečuje sodelovanje pri pouku. Učenci so opisali veliko željo po tem, da bi bili izžrebani in s tem posledično tudi visoko motivacijo za branje.

Na vprašanja o izbiri knjige in pripravi na branje učenci odgovarjajo različno: nekateri izbirajo svoje najljubše knjige, nekaterim pa so pri izbiri pomagali starši ali knjižničarka. V večini odgovorov otroci povejo, da jim pomagajo starši, kar nakazuje na sodelovanje med otroki in starši. Učenci navajajo da so večkrat glasno brali družinskim članom, kar je pomembno za razvoj samozavesti pri branju.

Večina učencev izraža občutek samozavesti pri branju, kadar berejo Kaji. Opisujejo, kako se doma pripravljajo in vadijo, kar kaže na večjo motivacijo za izboljšanje bralnih veščin. Prisotnost Kaje spodbuja željo po kakovostni izvedbi branja, saj si učenci želijo, da je Kaja zadovoljna.

Zadnja vprašanja se osredotočajo na razloge, zakaj učenci raje berejo Kaji kot pri pouku. Učenci povejo, da jih Kaja posluša, si ogleduje slike in celo »civka,« kar nakazuje na občutek

sprejetosti, varnosti in prijetnega vzdušja med branjem. Ta interakcija s Kajo ustvarja sproščeno okolje, kar je ključno za učence, ki imajo specifične učne težave, saj jim prisotnost živali pomaga zmanjšati občutek tesnobe.

Intervju s fokusno skupino učencev razkriva, da prisotnost morskega prašička pozitivno vpliva na njihovo motivacijo za branje, samopodobo in izkušnjo branja.

3.4. ANKETA

3.4.1. SPREMENLJIVKE

Spremenljivke, ki sem jih uporabila pri analizi so:

- spol,
- društvo, ki izvaja program R.E.A.D.,
- žival, s katero se program izvaja.

3.4.2. RAZISKOVALNE METODE

Pri empiričnem delu sem uporabila deskriptivno in kavzalno neeksperimentalno metodo. Podatke sem pridobila z anketnim vprašalnikom.

3.4.3. RAZISKOVALNI VZOREC

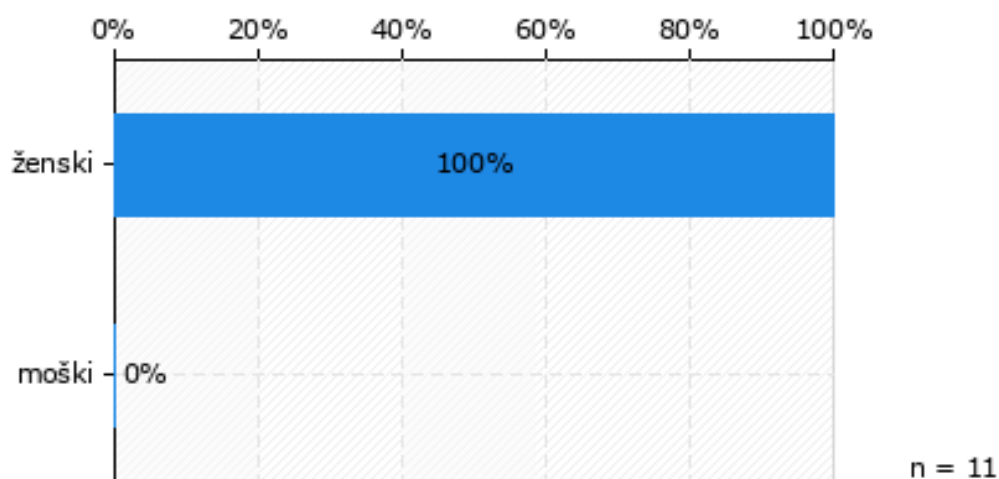
Anketno raziskavo sem poslala slovenskim društvom, ki izvajajo terapije in aktivnosti z živalmi. Ena izmed njihovih aktivnosti je tudi izvajanje programa R.E.A.D., oz. izvajanje bralnega programa po vzoru R.E.A.D. K reševanju ankete so bili izvajalci vabljeni preko spletnega portala 1Ka. K izpolnjevanju ankete je pristopilo 13 izvajalcev. Od tega sta bili 2 anketi neveljavni. Za analizo mi je ostalo 11 anket.

Izvajalci društva Tačke pomagačke niso pristopili k izpolnjevanju ankete. Sporočili so mi, da vodniki programa R.E.A.D. ne podajajo izjav o napredku, kar je bila domena strokovnih oseb v ustanovah, kjer se program izvaja. Rezultate ankete predstavljata dve društvi, Ambasadorji nasmeha in Zavod pet.

Vsi izvajalci, ki so pristopili k izpolnjevanju ankete so bili ženskega spola, kar je razvidno iz preglednice in grafa 1.

Tabela 1: Spol anketiranih izvajalcev programa

SPOL	ŠTEVILO ANKETIRANCEV	%
moški	0	0
ženski	11	100

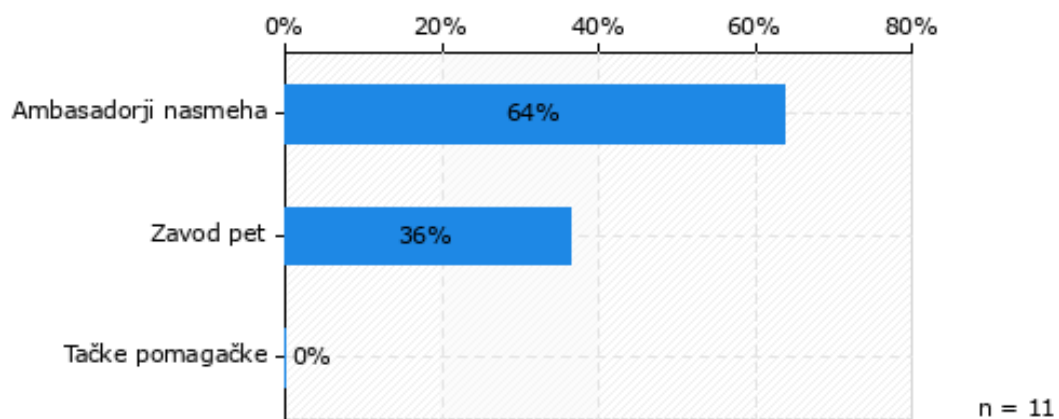

Graf 1: Spol anketiranih izvajalcev programa

Iz preglednice in grafa 2 je razvidno, da je anketo reševalo 7 izvajalcev društva Ambasadorji nasmeha in 4 izvajalci Zavoda pet. Ambasadorji nasmeha so predstavljal 64 % udeležnosti, Zavod pet pa 36 %.

Tabela 2: Število in odstotek društev, ki so izpolnjevali anketo

DRUŠTVO	ŠTEVILO ANKETIRANCEV	%
Ambasadorji nasmeha	7	64
Zavod pet	4	36
Tačke pomagačke	0	0

Graf 2: Število in odstotek društev, ki so izpolnjevali anketo

Na vprašanje, s katero živaljo izvajajo program, so vsi izvajalci odgovorili s psom. Dva anketiranca na to vprašanje nista odgovorila.

Tabela 3: Živali, ki izvajajo program R.E.A.D.

Odgovori	Frekvenca
s psom	2
psička Mila in pes Happy	1
pes	5
psička	1
Skupaj	9

3.4.4. VSEBINSKE IN MERSKE ZNAČILNOSTI ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz uvodnega nagovora, ki je izvajalcem razložil, kdo je ustvaril vprašalnik in kakšna je tema vprašalnika.

Vprašalnik je sestavljen iz 15 vprašanj, ki se ukvarjajo z vprašanji, kako žival vpliva na motivacijo in samozavest otroka pri branju ter ali se izboljša tehnika branja zaradi prisotnosti živali. Izvajalci programa so na 12 vprašanj odgovarjali z *zelo se strinjam, se strinjam, delno se strinjam, se ne strinjam, se sploh ne strinjam*.

Anketni vprašalnik se je zaključil z zahvalo za sodelovanje.

3.4.5. REZULTATI ANALIZE ANKETNEGA VPRAŠALNIKA IZVAJALCEV PROGRAMA R.E.A.D. O VPLIVU ŽIVALI NA RAZVOJ BRANJA PRI OTROCIH

Rezultati in analiza anketnega vprašalnika bosta predstavljala občutje in morebitni napredek učencev pri branju v času izvajanja programa R.E.A.D. Rezultati bodo prikazali, kako učenec občuti prisotnost živali in kako le-ta vpliva na njegov odnos do branja in knjig. Analiza bo tudi pokazala, ali se sama tehnika branja in tekočnost branja zaradi prisotnosti živali bolje razvijata. Nazadnje bom predstavila tudi rezultate, ki prikažejo, v kolikšni meri žival vpliva na branje otrok z bralno-napisovalnimi težavami.

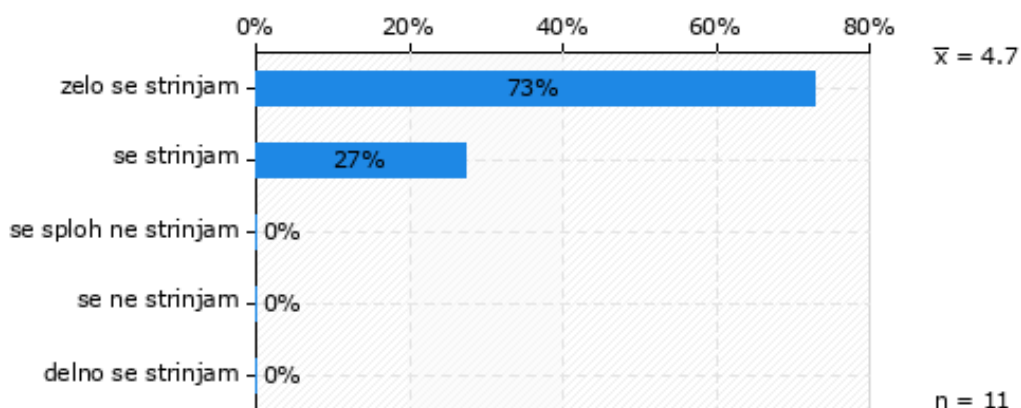
Najprej bo predstavljen vpogled v preglednico, kjer je predstavljen rezultat 12 trditev na katera so izvajalci odgovarjali z vnaprej pripravljenimi odgovori *zelo se strinjam, se strinjam, delno se strinjam, se ne strinjam, se sploh ne strinjam*.

Tabela 4: Vpliv živali na razvoj branja

	<i>zelo se strinjam</i> %	<i>se strinjam</i> %	<i>delno se strinjam</i> %	<i>se ne strinjam</i> %	<i>se sploh ne strinjam</i> %
Otrok čuti, da ga nekdo posluša.	73	27	0	0	0
Otrok ima občutek, da mu pes nudi pomoč.	36	64	0	0	0
Otrok napreduje v bralni tehniki.	45	45	9	0	0
Otrok napreduje v hitrosti branja.	27	64	9	0	0
Otrok ima večjo željo po branju.	45	55	0	0	0

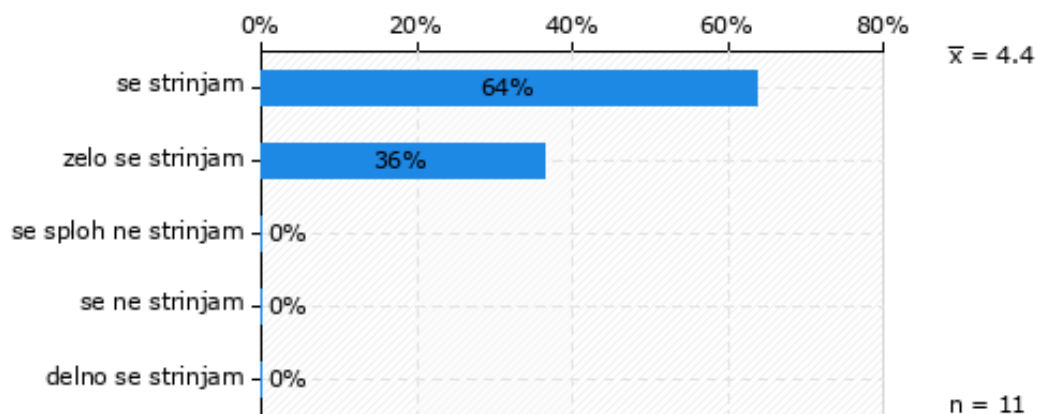
Otrok samoiniciativno prebere količinsko več.	36	55	0	9	0
Otrok rad prihaja na dejavnost.	73	27	0	0	0
Otrok prostovoljno prinaša knjige.	18	55	27	0	0
Otrok se ne upira branju.	45	55	0	0	0
Otroci z bralno-napisovalnimi težavami se izogibajo branju.	9	64	9	9	9
Otroci z bralno-napisovalnimi težavami se trudijo dobro brati.	0	82	18	0	0
Otroci z bralno napisovalnimi težavami izkazujejo večjo žejo po branju.	9	27	36	27	0

V nadaljevanju bom predstavila analizo posamezne trditve anketnega vprašalnika, na katerega so odgovarjali izvajalci programa R.E.A.D.

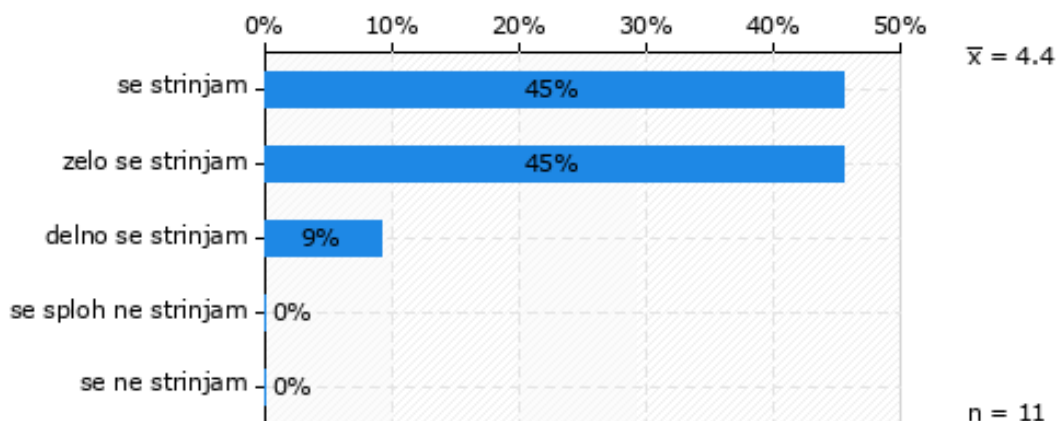
Graf 3: Otrok čuti, da ga nekdo posluša.

Graf 3 prikazuje rezultate vprašanja »Ali otrok čuti, da ga nekdo posluša?«. Iz grafa je razvidno, da se kar 73 % anketiranih zelo strinja s trditvijo, da otrok čuti, da ga nekdo posluša med dejavnostjo. Preostalih 27 % se strinja s to trditvijo. Ni podatkov o tem, da bi se kdorkoli delno strinjal, ne strinjal ali sploh ne strinjal.

Graf 4: Otrok ima občutek, da mu pes nudi pomoč.:

Na vprašanje »Ali ima otrok občutek, da mu pes nudi pomoč?« je 64 % anketiranih odgovorilo, da se strinjajo s trditvijo, medtem ko se je 36 % zelo strinjalo s to trditvijo. Noben od anketiranih se ni delno strinjal, ne strinjal ali popolnoma ne strinjal.

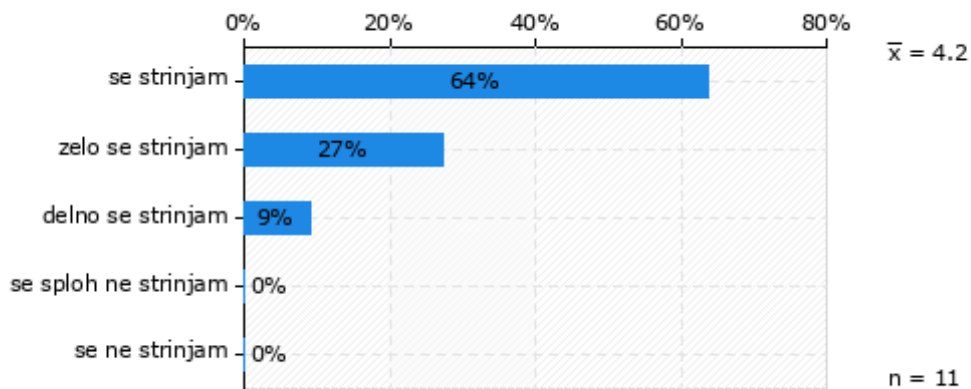

Graf 5: Otrok napreduje v bralni tehniki.

Graf 5 prikazuje ali otroci napredujejo v bralni tehniki po vključitvi v program. Rezultati kažejo, da se je 45 % izvajalcev programa zelo strinjalo s trditvijo, da otrok, vključen v program R.E.A.D. napreduje v bralni tehniki, enak odstotek (45 %) pa se je s tem strinjal. Le 9 % se je delno strinjalo, medtem ko ni bilo izvajalcev programa, ki se s trditvijo ne bi strinjali ali se sploh ne bi strinjali.

Iz teh podatkov je razvidno, da večina učencev napreduje v svoji bralni tehniki, saj se kar 90 % izvajalcev strinja ali zelo strinja s to trditvijo. Rezultati kažejo na pozitiven vpliv programa

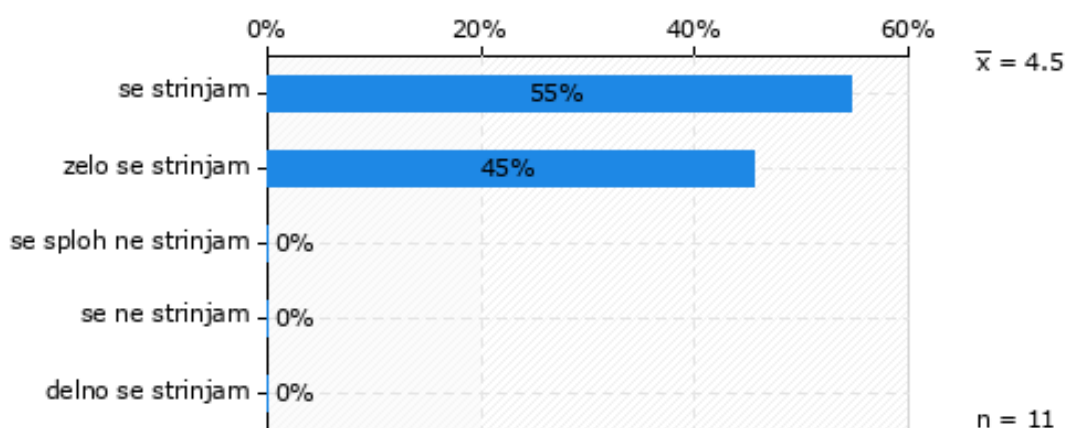
na razvoj bralne tehnike učencev.

Graf 6: Otrok napreduje v hitrosti branja.

Graf 6 prikazuje ali otroci napredujejo v hitrosti branja. Rezultati kažejo, da se je 27 % izvajalcev programa zelo strinjalo s trditvijo, 64 % izvajalcev pa se je s tem strinjal. Le 9 % se je delno strinjalo, medtem ko ni bilo izvajalcev programa, ki se s trditvijo ne bi strinjali ali se sploh ne bi strinjali.

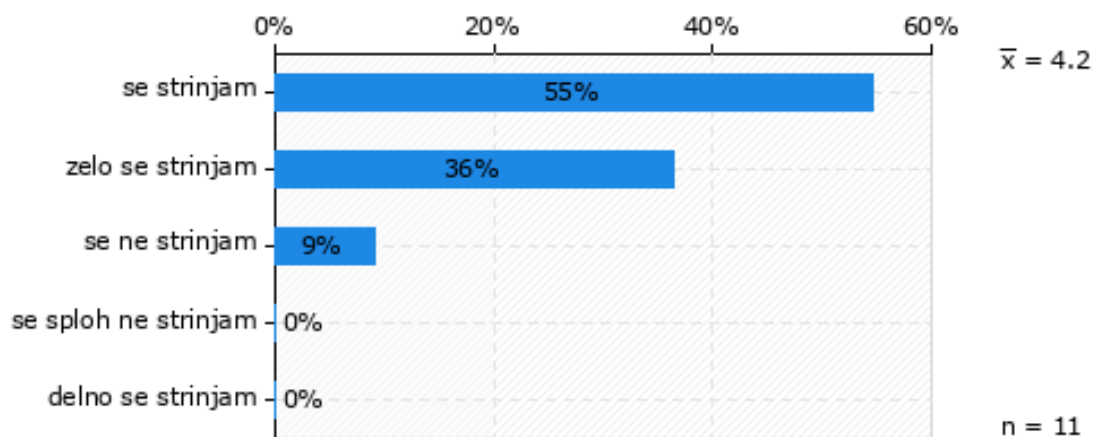
Na podlagi rezultatov lahko sklepamo, da izvajalci programa večinoma verjamejo v njegov pozitivni vpliv na razvoj tekočnosti branja otrok. Skupno 91 % izvajalcev, ki so se strinjali ali zelo strinjali, podpirajo trditev o napredku, kar je zelo dober pokazatelj uspešnosti programa.

Graf 7: Otrok ima večjo željo po branju

Na trditev »Otrok ima večjo željo po branju«, se je 55 % izvajalcev programa strinjalo s trditvijo, 45 % izvajalcev pa se je s tem zelo strinjalo. Ni bilo izvajalcev programa, ki se s to trditvijo ne bi strinjalo, se delno strinjalo ali se sploh ne strinjalo.

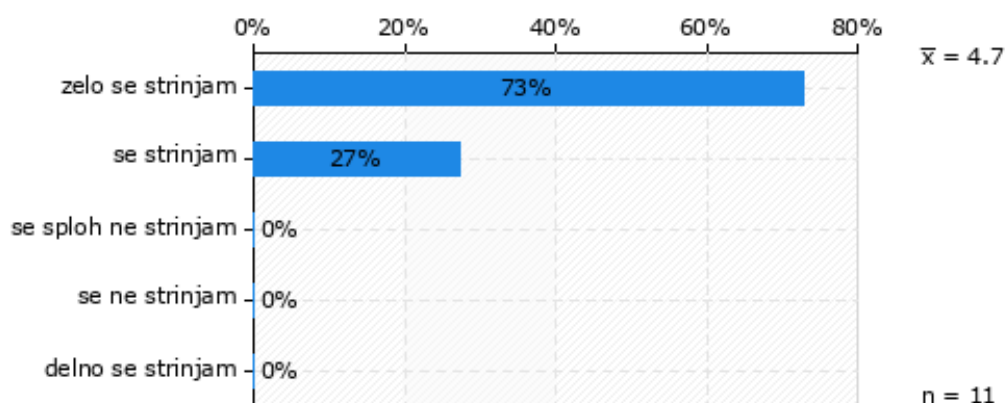
Skupaj 100 % izvajalcev programa verjame, da prisotnost živali pozitivno vpliva na željo otrok po branju.

Graf 8: Otrok samoiniciativno prebere količinsko več.

Graf prikazuje, da se s trditvijo, da otrok ob prisotnosti živali, samoiniciativno prebere količinsko več, strinja 55 % izvajalcev programa. 36 % izvajalcev se s trditvijo zelo strinja, 9% izvajalcev pa se s trditvijo ne strinja.

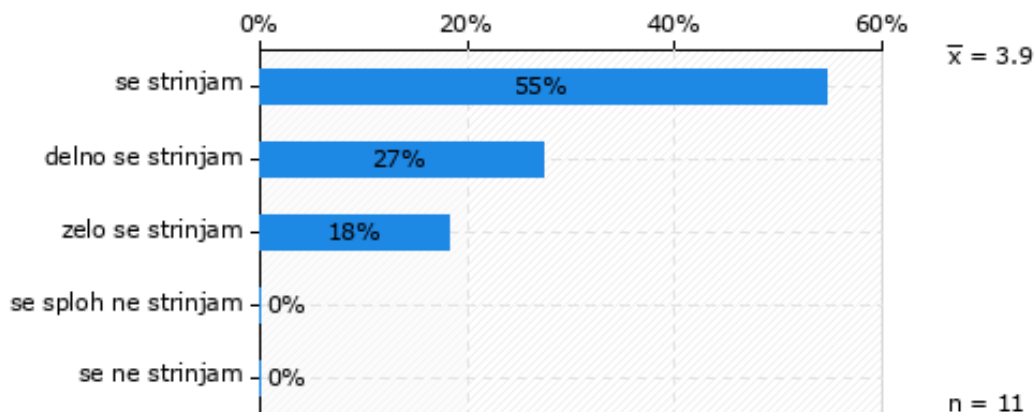
Skupno 91 % izvajalcev se strinja, da prisotnost živali spodbuja otroke k branju. Rezultat kaže, da bi vključitev živali v učne procese lahko imela pomembne koristi pri spodbujanju bralnih navad.

Graf 9: Otrok rad prihaja na dejavnost.

73 % izvajalcev programa se zelo strinja, da se otroci radi udeležijo programa R.E.A.D., 27 % izvajalcev pa se s to trditvijo strinja. Ni bilo izvajalcev programa, ki se s to trditvijo ne bi strinjalo, se delno strinjalo ali se sploh ne strinjalo.

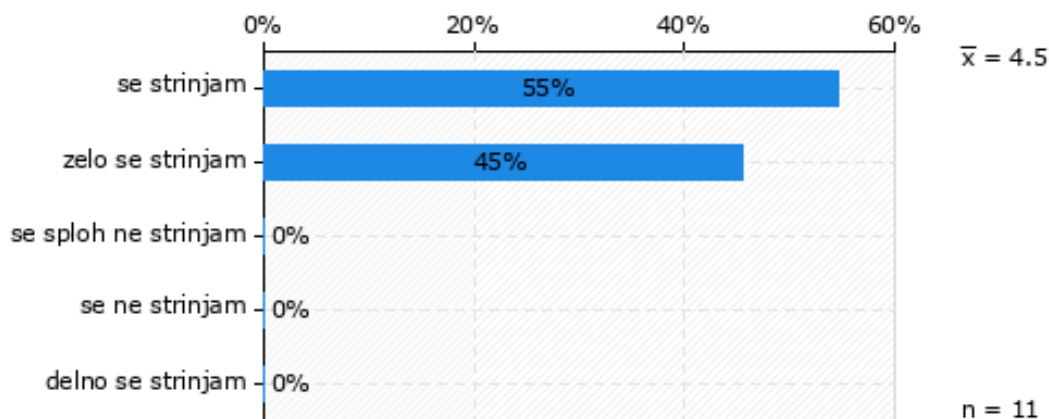
Visok delež izvajalcev, ki se strinjajo s trditvijo, da se otroci radi udeležijo programa, nakazuje na močno pozitivno vključevanje v program R.E.A.D. s strani otrok.

Graf 10: Otrok prostovoljno prinaša knjige.

55% izvajalcev programa se strinja, da otrok prostovoljno prinaša knjige. 27% izvajalcev se s to trditvijo delno strinja, 18% izvajalcev pa se zelo strinja. Ni bilo izvajalcev programa, ki se s to trditvijo ne bi strinjalo ali se sploh ne strinjalo.

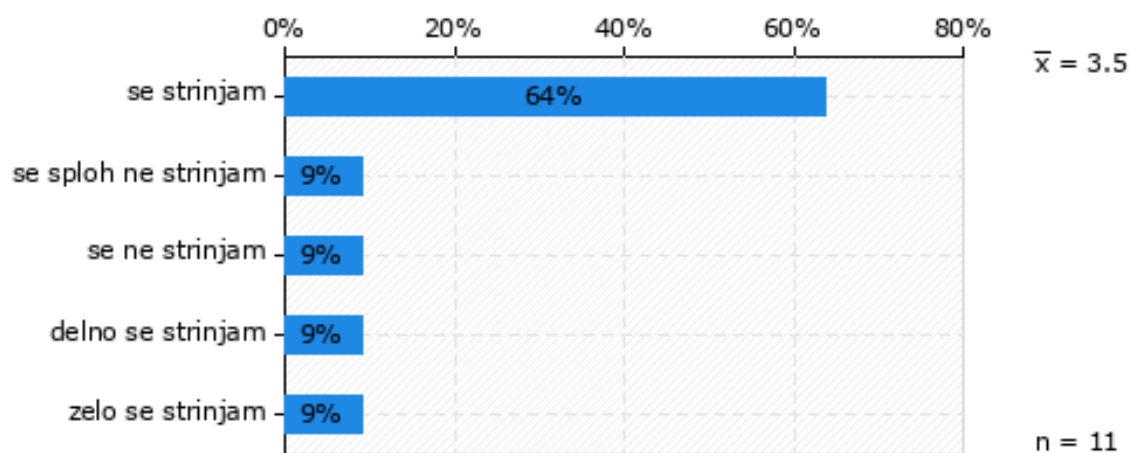
Skupno 100 % izvajalcev programa se strinja s tem, da otroci prostovoljno prinašajo knjige. To nakazuje, da program R.E.A.D. spodbuja otroško zanimanje za knjige in jih usmerja k aktivni udeležbi v času izvajanja programa.

Graf 11: Otrok se ne upira branju.

Graf prikazuje, da se s trditvijo, da se otrok ob prisotnosti živali ne upira branju, strinja 55 % izvajalcev programa. 45 % izvajalcev pa se s trditvijo zelo strinja.

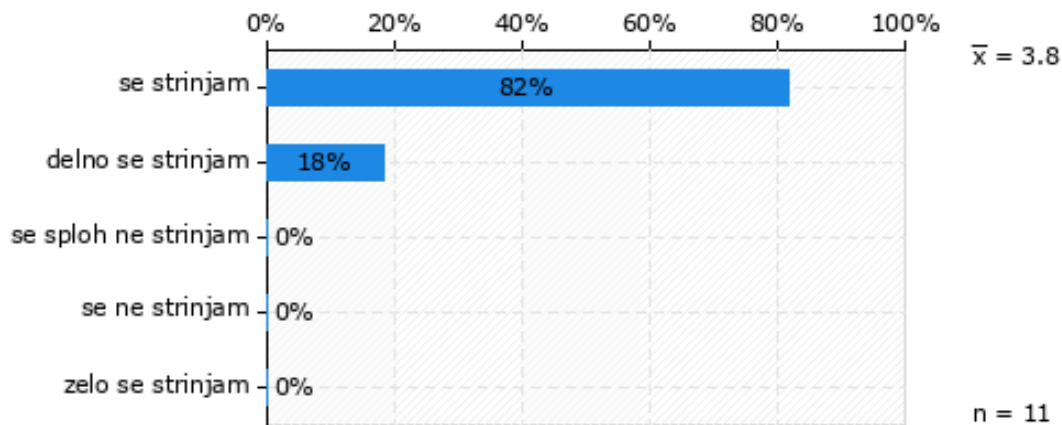
Skupaj 100 % izvajalcev meni, da prisotnost živali zmanjšuje odpor otrok do branja. Visok delež tistih, ki se strinjajo ali zelo strinjajo, nakazuje, da prisotnost živali najverjetneje ustvarja bolj sproščeno in privlačno okolje za otroke, kar spodbuja njihovo pripravljenost za branje.

Graf 12: Otroci z bralno-napisovalnimi težavami se izogibajo branju.

Iz grafa 12 lahko razberemo, da se 64 % anketirancev strinja s trditvijo, da se otroci z bralno-napisovalnimi težavami izogibajo branju kljub prisotnosti psa. 9 % izvajalcev se s trditvijo sploh ne strinja, 9 % izvajalcev se ne strinja, 9 % izvajalcev se delno strinja in 9 % izvajalcev se zelo strinja z dano trditvijo.

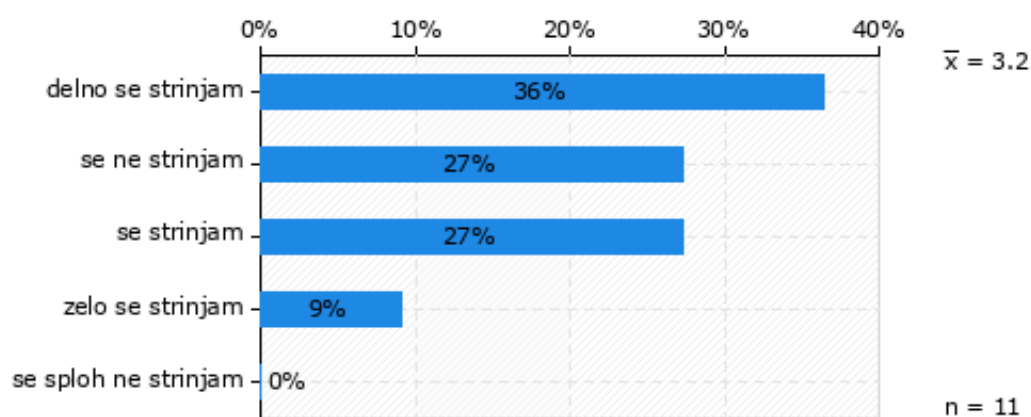
Večina izvajalcev (64 %) meni, da prisotnost psa v mali meri vpliva na to, da se nekateri otroci z bralno-napisovalnimi težavami ne izogibajo branju, če vejo, da bo prisotna žival. Kljub temu pa raznolikost odgovorov med ostalimi anketiranci kaže, da obstajajo različna mnenja in izkušnje glede vpliva prisotnosti psa na motivacijo teh otrok.

Graf 13: Otroci z bralno-napisovalnimi težavami se trudijo dobro brati.

Graf prikazuje, da se s trditvijo, da se otroci z bralno-napisovalnimi težavami trudijo dobro brati, strinja 82 % izvajalcev programa, 18 % izvajalcev pa se s trditvijo delno strinja.

18 % izvajalcev, ki se delno strinjajo, nakazuje, da obstajajo primeri, kjer je trud otrok lahko manj izrazit, verjetno zaradi različnih dejavnikov, kot so motivacija, samozavest ali stopnje težavnosti besedila.

Graf 14: Otroci z bralno-napisovalnimi težavami izkazujejo večjo željo po branju.

Graf prikazuje, da se s trditvijo, da otroci z bralno-napisovalnimi težavami izkazujejo večjo željo po branju v prisotnosti psa, delno strinja 36 % izvajalcev programa, 27 % izvajalcev se s trditvijo ne strinja, 27 % izvajalcev se strinja, 9 % izvajalcev se s trditvijo zelo strinja. Podatki kažejo na mešano mnenje med izvajalci programa.

Iz zgornjih grafov lahko razberemo, da se izvajalci programa R.E.A.D. strinjajo, da prisotnost psa pozitivno vpliva na počutje otroka. Prisotnost psa pripomore tudi k večji motivaciji k izboljšanju bralne tehnike in tekočnosti branja. Učenci izkazujejo večjo željo po branju, sami prinašajo knjige na ure branja, branju se ne upirajo.

Pri otrocih z bralno-napisovalnimi težavami izvajalci programa izkazujejo različno mnenje glede povečane želje po branju oz. izogibanja branju. Podatki kažejo, da prisotnost psa ne zagotavlja enakega vpliva na vse otroke z bralno-napisovalnimi težavami. To nakazuje, da bi bilo koristno raziskati, kateri dejavniki vplivajo na različnost rezultatov.

4. SKLEP

Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kako program R.E.A.D. vpliva na razvoj branja otrok.

Pri prvem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, katere spremembe se kažejo pri otroku na področju branja. Ugotovili smo, da otroci, ki so vključeni v program R.E.A.D. in berejo živali napredujejo v bralni tehniki, hitrosti in tekočnosti branja.

Pri drugem raziskovalnem vprašanju nas je zanimalo, ali so otroci bolj motivirani za branje. Na podlagi rezultatov smo ugotovili, da se izvajalci strinjajo, da prisotnost živali pripomore k večji motivaciji za branje. Otroci se radi udeležujejo programa R.E.A.D., s seboj prinašajo knjige, ki jih sami izberejo, se ne upirajo branju.

Pri tretjem vprašanju, ali so otroci bolj samozavestni pri branju z živaljo, so izvajalci programa enotni, da otroci radi berejo živali, radi obiskujejo dejavnost ter prostovoljno prinašajo knjige, kar izkazuje visoko samozavest otrok pri dejavnosti branja, izkazujejo večjo željo po branju in tudi količinsko preberejo več.

Četrto raziskovalno vprašanje, ali prisotnost živali motivira k branju tudi učence, ki imajo specifično učne težave na področju branja (disleksija, jecljanje, slabše razvit govor) je pri izvajalcih programa izzvalo različna mnenja. Večina izvajalcev verjame v pozitiven vpliv prisotnosti psa, ostaja pa raznolikost mnenj, kar pomeni, da učinek prisotnosti psa ni enak za vse otroke. Pri tem je potrebno razumeti, kako različni dejavniki vplivajo na njihovo motivacijo. Razumevanje teh dejavnikov lahko pomaga pri nadgrajevanju in izboljšanju dejavnosti programa za otroke z bralno-napisovalnimi težavami.

Pri analizi fokusne skupine smo opazili, da učenci izražajo veselje in pričakovanje, ob obisku živali, kar vpliva na njihovo povečano sodelovanje pri pouku in povečuje željo po branju. Večina učencev se počuti samozavestno pri branju Kaji in opisujejo, kako se doma pripravljajo

ter vadijo branje. To izkazuje njihovo motivacijo za izboljšanje bralnih veščin. Prisotnost Kaje jih spodbuja k kakovostni izvedbi branja, saj si želijo, da bi bila Kaja zadovoljna. Učenci raje berejo Kaji kot pri pouku, saj jih Kaja posluša, si ogleduje slike s čimer ustvarja občutek sprejetosti, varnosti in prijetnega vzdušja. Ta interakcija z živaljo ustvari sproščeno okolje, kar je ključno za učence s specifičnimi učnimi težavami, saj jim prisotnost živali pomaga zmanjšati občutek tesnobe. Intervju s fokusno skupino učencev razkriva, da prisotnost morskega prašička pozitivno vpliva na njihovo motivacijo za branje, samopodobo in splošno izkušnjo branja.

Iz tega lahko sklepamo, da vključitev živali v izobraževalni proces prinese širok spekter koristi, ki podpirajo učence na različnih področjih njihovega razvoja in širjenju kognitivnega znanja.

5. VIRI IN LITERATURA

1. Altschiller, D., (2011). *Animal-assisted therapy*, Oxford
2. Ambasadorji nasmeha (2010). Prispevek na Moj pes.net. Ljubljana.
<https://www.mjpes.net/modules/news/print.php?storyid=1517>
3. Ambasadorji nasmeha (2018). Seminar o aktivnostih in terapiji s pomočjo živali. Samozaložba. Ljubljana.
4. Blenkuš, U. (2019). Pozitivni vpliv hišnih živali na zdravje ljudi. Revija Javno zdravje.
https://nijz.si/wp-content/uploads/2022/11/blenkus_jz_2019_04.pdf
5. Camussi, E. (2016). Animal assisted intervention: A systematic review of benefits and risks. Department of Public Health. University of Torino.
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7185850/>
6. Chandler, C. K. (2001). Animal assisted therapy in counseling and school settings. Eric Digest.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED459404.pdf>
7. Chandler C. K. (2017). Animal assisted therapy in counseling. New York. Routledge.
<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315673042/animal-assisted-therapy-counseling-cynthia-chandler>
8. Furlan D., Izvajanje programa READ na OŠ Franceta Bevka Tolmin, Razredni pouk 2-3/2014.
9. Grové, C., Henderson, L., Lee, F., Wardlaw, P. (2021). Therapy Dogs in Educational Settings: Guidelines and Recommendations for Implementation. Faculty of Education. Australia.
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8217446/>
10. Henderson L., Grové C., Lee F., Trainer L., Schena H., Prentice M. (2020). An evaluation of a dog-assisted reading program to support student wellbeing in primary school. *Child Youth Serv Rev*.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0190740920311361?via%3Dihub>
11. Husson University on line (Published on: July 20, 2022). The Healing Power of Animals: Benefits of Animal-Assisted Therapy.
<https://www.husson.edu/online>

12. Ilič, N. (2013). Terapija s pomočjo živali – Kaj je to in kako jo lahko uporabim?. Ljubljana. Lunba.
13. Kosmač, L. (2023). Oh, ne morem brati. Mali vodnik o skotopičnem sindromu in metodi Irlen. Inštitut za skotopični sindrom. Ljubljana.
14. Košak Babuder, Milena. (2009)"Učenci z bralno napisovalnimi težavami (disleksija)." Otrok in knjiga. Letnik 36. številka 75. Pedagoška fakulteta. Maribor.
15. Kropp, P. (2000). Vzgajanje bralca: naj vaš otrok postane bralec za vse življenje. Učila. Tržič.
16. Magajna, L., Čačinovič Vogrinčič, G., Kavkler, M., Pečjak, S., Bregar Golobič, K. in Nagode, A. (2008). Učne težave v osnovni šoli: Koncept dela. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana.
17. Mali, M. (2003). Lovska kinologija. Lovska zveza Slovenije. Ljubljana.
18. Pečjak, S. (2010). Psihološki vidiki bralne pismenosti. Od teorije k praksi. Znanstvena založba Filozofske fakultete. Ljubljana.
19. Raduly-Zorgo, E., Smythe, I., Gyarmathy, E. (2010). Disleksija: Vodnik za tutorje. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami. Ljubljana.
20. Serpell, James A. (2016). The Domestic Dog: Its Evolution, Behaviour and Interactions with People. Cambridge University Press.
https://books.google.si/books?id=I8HU_3ycrEC&printsec=frontcover&hl=sl&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
21. Shipman, P. (2011). THE ANIMAL CONNECTION: A NEW PERSPECTIVE ON WHAT MAKES US HUMAN. W.W. Northon & company, Inc.
22. Trampuš, M. (2020). Tačke na delu. Narava. Kranj.
23. Trampuš, M. (2014). Tačke v šoli. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana.
24. Urichuk, L.J. in Anderson, D. (2003). Improving mental health through animal-assisted therapy.
http://www.angelfire.com/mh/chimo/pdf/manual_in_single_doc-Nov03.pdf
25. Več avtorjev (2009). Branje za znanje in branje za zabavo: priročnik za spodbujanje družinske pismenosti. Andragoški center Slovenije. Ljubljana.
26. <https://therapyanimals.org/>
27. <http://www.utzo.si/o-disleksiji/>

28. <https://www.zivali-terapevti.si/>
29. <http://revijapanika.si/2022/05/29/terapija-z-zivalmi/>
30. https://www.tackepomagacke.si/kdo_smo/o_nas/
31. https://www.zavod-pet.si/wp-content/uploads/2018/10/STATUT_ZAVODA_PET.pdf
32. https://issuu.com/ambasadorjinasmeha/docs/revija_st.1-16
33. <https://www.uclahealth.org>